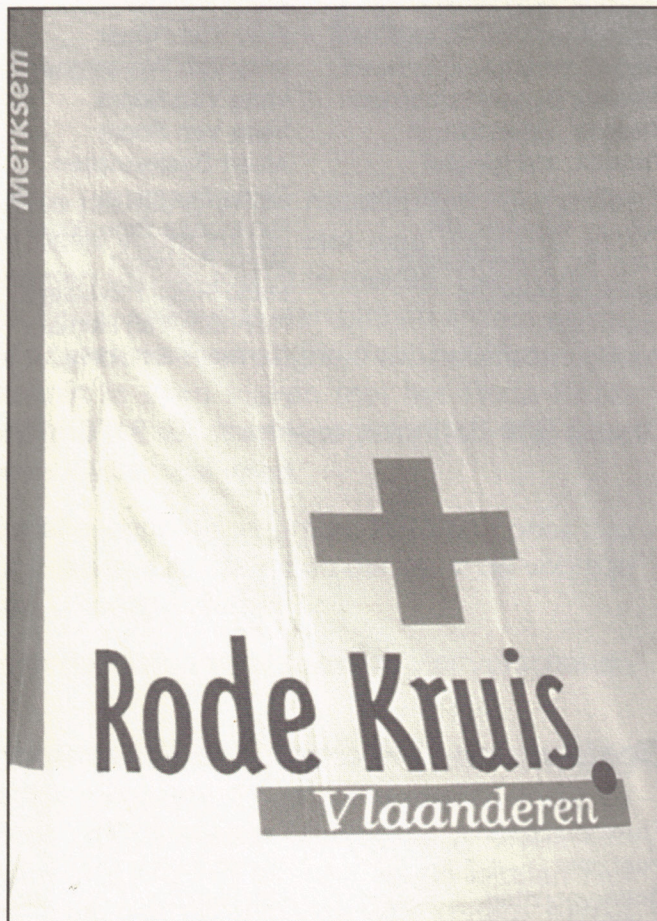
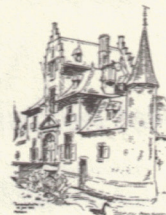

driemaandelijks tijdschrift van de

*Koninklijke
Kring voor Heemkunde
Merksem*

Merksems Heemkundig Tijdschrift
in samenwerking met
Rode Kruis-Merksem

Redactie: Hofke van Roosendaal, Terlindenhofstraat 265, 2170 Merksem
30° jaargang - nr. 120 - december 2002

Verantwoordelijke uitgever: de Kinderen Ronny, Laaglandlaan 833, 2170 Merksem

Afgiftekantoor: Merksem 1

Nuttige adressen

Het bestuur van het Rode Kruis-Merksem.

Ereafdelingsvoorzitter	Jos Verwimp	Rietschoorvelden 96	2170 Merksem	03/645.50.71
Afdelingsvoorzitter	Bruno Detloff	Kruisbaanvelden 73	2170 Merksem	03/646.26.69
Secretaris	Phyllis Geysen	Trammezandlei 100/1	2170 Merksem	03/645.36.59
Penningmeester	Lieve Van Damme	Bosstraat 12	2180 Ekeren	03/544.96.65
Econoom	Willy Van Rillaer	Vuurkruisenlaan 25	2170 Merksem	03/647.02.82
Verantw. hulpdienst	Ward Bastijns	Trammezandlei 100/1	2170 Merksem	03/645.36.59
Adjunct verantw. hulpdienst	Willy Van Rillaer	Vuurkruisenlaan 25	2170 Merksem	03/647.02.82
Adjunct verantw. hulpdienst	Willy Van Wonterghem	Akker 4	2180 Ekeren	03/542.19.25
Verantw. Bloedinzamelingen	Irene Van Soom	Roggestraat 29	2170 Merksem	03/645.88.90
Verantw. uitleendienst	Irene Van Soom	Roggestraat 29	2170 Merksem	03/645.88.90
Verantw. leergangen	Albert Bastiaenssen	Laaglandlaan 298	2170 Merksem	03/646.07.18
Verantw. Public Relations	Diane Bosmans	Ed. de Backerstraat 40	2900 Schoten	03/646.09.87
Adjunct verantw. PR	Raymonda Smeulders	Vuurkruisenlaan 25	2170 Merksem	03/647.02.82
Verantw. ziekenhuisbib.	Maria Rombout	Annunciatenstraat 54	2170 Merksem	03/646.17.95
Speciaal Mandaat	Marie-Rose Havalarts	Doelhofstraat 9	2170 Merksem	03/645.13.43
Apotheker	Reinhilde Van Hemel	Bredabaan 543	2170 Merksem	03/645.90.55
Hoofdgeneesheer	Dr. Peter Smolders	Struisvogelstraat 14	2170 Merksem	03/646.09.41

Lokaal: Sint-Bartholomeusstraat 79, 2170 Merksem

Bestuur van de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem.

Ere-voorzitter	Louis Van Soom	Nieuwdreef 129/33	2170 Merksem	03/645.77.14
Voorzitter	Ronny de Kinderen	Laaglandlaan 833	2170 Merksem	03/646.76.20
Ondervoorzitter	Luc Horions	Trompetvogelstraat 24/1	2170 Merksem	03/646.38.21
Ondervoorzitter	Leentje Coutteel	Elshoutbaan 9	2900 Schoten	03/651.75.06
Secretaris	Georges Petré	Nieuwdreef 99/7	2170 Merksem	03/646.79.59
Penningmeester	Modest Van Camp	F. Craeybeckdlaan 71/7	2170 Merksem	0486/262349
Gegevensbeheerder	Tom Van Tichelen	St. Bartholomeusstr. 63	2170 Merksem	0477/992130
Archivaris	Leo Van Londersele	Kwadeveldenstraat 71	2170 Merksem	03/645.93.74
Conservator	Luc Van de Vloed	Belgiëlei 84/8	2018 Antwerpen	03/235.12.13
Bibliothecaris	François Dictus	Bredabaan 872	2170 Merksem	03/646.78.77
Hulpbibliothecaris	Denis Tubex	Past. Campensstraat 41	2170 Merksem	03/646.74.11

Lokaal: Hofke van Roosendaal, Terlindenhofstraat 265, 2170 Merksem, tel. 03/645.16.77

Openingstijden: Elke woensdag van 14⁰⁰ tot 17⁰⁰ en elke eerste zaterdag van 9⁰⁰ tot 12⁰⁰

Bankrekening: 789.5300549.02

Lidgeld: Lid 5,95 euro Steunend lid 8,92 euro Erelid 14,87 euro

Foto voorzijde omslag:

Vlag van het Rode Kruis-Merksem.

30ste jaargang nr. 120 – december 2002

Beste leden en sympathisanten,

- ☐ U houdt het laatste nummer van de dertigste jaargang in uw handen. Een dergelijke verjaardag wensen wij niet ongemerkt te laten voorbijgaan. Het was voor ons een moment om nog eens een bijzondere aflevering van de Kijkuit te maken. Het thema is de Merksemse afdeling van het Rode Kruis. Deze vereniging viert binnen enkele weken haar 75ste verjaardag, een gelegenheid voor ons om de aanwezigheid van het Rode Kruis in onze gemeente op te rakelen en U kennis te laten maken met het Rode Kruis-Merksem. Ook het opzet van deze aflevering is eens wat anders geworden. Het werd een nummer dat evenzeer een lees- als een kijkverhaal werd.
- ☐ Ook enkele vaste rubrieken werden in deze aflevering opgenomen. Rik Van Loock laat ons nogmaals op zoektocht door Merksem trekken. Ook de giften die we in de voorbije maanden in ontvangst mochten nemen kan U terugvinden.
- ☐ Helemaal achteraan is er een overzichtje met de inhoud van de laatste vier verschenen afleveringen van de Kijkuit.
- ☐ Wie nu in het Hofke van Roosendael op bezoek komt zal onze lokalen in grote verwarring vinden. Het was dringend nodig om de nodige opruimingswerken uit te voeren zodat de bezoeker in een aangename sfeer het door ons bewaarde Merksems verleden kan komen bekijken. Wegens een gebrek aan stokageruimte kunnen wij de lokalen niet eenvoudig leegmaken, maar moet de collectie van de ene naar de andere ruimte verplaatst worden. Vandaar de rommelige toestand, waarvoor onze excuses.
- ☐ Het bestuur en de medewerkers van de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem wensen langs deze weg U en uw familieleden prettige feestdagen, een fijn jaareinde en een gezond en voorspoedig jaar 2003.
- ☐ Vergeet niet tijdig uw abonnement te vernieuwen zodat U uw vertrouwde Kijkuit ook in 2003 zonder mankeren in de bus bezorgd kan krijgen.

Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage. Overname van artikels uit "de Kijkuit" is toegelaten mits vermelding van de naam van ons tijdschrift en de auteur.

Op 26 en 27 april 2003 opent het **Hofke van Roosendael** haar deuren voor

HET ERFGOEDWEEKEND

Het thema van de tentoonstelling is **reizen** in al haar facetten.

Ken uw gemeente.

Samenstelling Rik Van Loock.

Oplossing september 2002:

Dit Mariabeeldje bevindt zich op de hoek van de Gagelveldenstraat en de Zusters van Onze Lievevrouwestraat. De gelukkige winnares is mevrouw Nicole Guiette - Gregoir, Lambrechtshoekenlaan 266/1, 2170 Merksem. Proficiat!

Nieuwe opgave:

Waar bevindt zich deze poort?

Oplossingen te bezorgen voor 28 januari 2003
aan:

Rik Van Loock
Kruisbaanvelden 70
2170 Merksem

Onder de juiste oplossingen wordt weer een
heemkundig werk verloot.

Veel succes!!!

Op 8 en 9 februari 2003 telkens van 11u tot 16u

Loopt in de inkom van het districtshuis, Burgemeester J. Nolfplein

De tentoonstelling

75 jaar Rode Kruis-Merksem

Deze tentoonstelling is een samenwerking tussen

de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem en het Rode Kruis-Merksem

De toegang is gratis.

Leden van de Koninklijke Kring voor Heemkunde die ons ontvielen:

De heer Pieter Nombuez

echtgenoot van mevrouw Marie Louise Van Hoof

°Merksem 19 april 1923

+Heist-op-den-Berg 30 augustus 2002

Anna Maria Pelgrims

Zuster Annuntiate, genoemd zuster Marie-Celine

°Herselt 11 november 1909

+Westmalle 12 september 2002

Geachte familie,

***De bestuursleden van de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem
betuigen hun innige deelneming bij het verlies dat U getroffen heeft.***

Beste lezer,

Op 26 januari 1928 werd het Rode Kruis-Merksem boven de doopvont gehouden, een gebeurtenis die nu 75 jaar achter ons ligt. De huidige afdelingsraad van het Rode Kruis-Merksem vond dit jubileum het uitstekende moment om eens in de geschiedenis van de afdeling te gaan grasduinen.

De verschillende archieven van het Rode Kruis werden geraadpleegd, vele foto's werden bekeken, veel correspondentie werd nagelezen, er werden verschillende (oud-) leden geïnterviewd. Dit alles heeft geleid tot de publicatie die nu voor u ligt. Deze publicatie schetst u een beeld van de afgelopen 75 jaar, vanaf de oprichting door mevrouw de Witte - de l' Arbree tot het Rode Kruis van vandaag. Er wordt aandacht besteed aan de activiteiten van het Rode Kruis tijdens WO II, maar ook aan allerlei andere activiteiten en werkgebieden waarin het Rode Kruis actief is.

Vele vrijwilligers hebben er de afgelopen 75 jaar voor gezorgd dat het Rode Kruis-Merksem is uitgegroeid tot wat het vandaag is. Het zijn deze vrijwilligers die met volle overtuiging het Rode Kruis een gezicht geven in Merksem, dag in, dag uit, wat er ook gebeurt. Het 75-jarig bestaan is een optelsom van vele kleine inspanningen. Daarom wens ik, in naam van het Rode Kruis-Vlaanderen, mijn dank uit te drukken aan alle vrijwilligers die ooit betrokken waren bij het Rode Kruis-Merksem, maar ook aan diegenen die vandaag nog actief meewerken aan de uitbouw van onze afdeling.

Het 75-jarig jubileum mag geen eindpunt zijn, maar eerder een motivatie om naar de toekomst toe verder te werken aan de uitbouw van de plaatselijke afdeling van het Rode Kruis, die met haar werking volledig ten dienste staat van de inwoners van het district Merksem.

In januari 2002 werd de Koninklijke Kring voor Heemkunde van Merksem gecontacteerd en samen met hen werd er gewerkt aan deze publicatie. Ik wens mijn dank uit te drukken voor de goede samenwerking met de Koninklijke Heemkundige Kring van Merksem, en hoop dat u als lezer veel plezier kan beleven aan het lezen van deze publicatie en dat ze kan bijdragen tot de algemene kennis over de geschiedenis van Merksem en het Rode Kruis in het bijzonder.

Merksem, december 2002

Bruno DETLOFF
Afdelingsvoorzitter
Rode Kruis-Merksem

Henry Dunant.

°Genève 8 mei 1828 - +Heiden 10 december 1910.

De geestelijke vader van het Internationale Rode Kruis.

*Dr. André Uytterhoeven
Oprichter en eerste voorzitter van
het Belgische Rode Kruis.*

De prehistorie van het Merksemse Rode Kruis.

Het is algemeen bekend dat het Rode Kruis in Zwitserland werd opgericht. Het vaandel van het Rode Kruis is dan ook een kleurennegatief van de Zwitserse vlag. Het witte kruis kreeg de rode kleur terwijl het rode veld veranderde in een witte kleur. Om te weten wat de vonk werd dat uiteindelijk leidde tot de oprichting van het Merksemse Rode Kruis, moeten we teruggaan in de tijd, namelijk naar 24 juni 1859.

De Piëmontezen voerden in 1859, gesteund door Frankrijk, een oorlog die in 1861 leidde tot de Italiaanse eenheid. Op 24 juni stonden de troepen van Napoleon III tegenover het Oostenrijkse leger in het heuvelachtige terrein nabij het dorp Solferino. Aan het einde van de slag, die door de Fransen werd gewonnen, bleven er ongeveer 40.000 doden en gewonden op het slagveld achter. Op hetzelfde ogenblik bevond zich vlakbij een éénendertigjarige Zwitser, Henry Dunant. Henry was van huis uit een zeer sociaal bewogen man en wanneer hij het slagveld betrad en bijgestaan door de lokale bevolking, de gewonden trachtte te helpen, moet hem dit zeer sterk hebben aangegrepen.

In 1862 verschijnt het boek "Un souvenir de Solferino" geschreven door Henry Dunant, waarin hij de slag van Solferino zoals hij het zelf gezien had, omschrijft. In zijn boek hangt hij een hallucinant beeld op van de duizenden en duizenden dode en gewonde lichamen die over het slagveld verspreid lagen.

Op tal van plaatsen, waar de verschillende vijandelijke bataljons tegen elkaar opbotsten, lagen vriend en vijand in verschillende lagen op elkaar. De gesneuvelden en de gewonden vertoonden vele wonden opgelopen door bajonetsteken, sabelhouwen en verplettering door geweerkolven, paardenhoeven en kanonwielen. Men zag verhakkelde lichamen zover het oog reikte. De zoete geur van bloed hing over het met bloed verzadigde slagveld. Het gehuil en gekerm van de gewonden werd onuitwisbaar in zijn geheugen gegrift.

Het is Henry Dunant er echter niet om te doen een geschiedenis van de slag te schrijven maar een aanklacht te formuleren tegenover het vele nutteloos offeren van mensenlevens en het achteloos achterlaten van de zieken en gewonden op het slagveld. Hij stelt zich ook de vraag of het niet mogelijk zou zijn om in vredetijd de verschillende Europese landen te bewegen vrijwilligers op te leiden in het verzorgen van zieken en gewonden en ze te verenigen in nog op te richten hulpinstanties. Bovendien moeten de Europese landen deze hulporganisaties ook aannemen en hun werking goedkeuren.

Het boek blijft niet onopgemerkt. Enkele weken na het verschijnen van zijn boek, dat het wereldgeweten schokt, krijgt Dunant het bezoek van de Zwitserse advocaat Gustave Moynier die ook voorzitter is van de Geneefse Maatschappij tot Openbaar Nut. Hij nodigt Henry uit om zijn visie te komen uiteenzetten op een ledenvergadering. Deze vergadering mondt uit in een conferentie op 29 oktober 1863, waarin het internationale Rode Kruis wordt opgericht. Het wordt dan nog "Comité International de Secours aux Blessés en cas de guerre" genoemd.

Kort hierna wordt op 4 februari 1864, onder de impuls van dr. André Uytterhoeven, te Brussel de Belgische Rode Kruis vereniging opgericht dat de naam kreeg van "Le Comité Central Belge de Secours aux Blessés et Malades". Vermits later de twee eerder opgerichte Rode Kruisverenigingen overgingen in het Duitse Rode Kruis, kan het Belgische Rode Kruis met recht zeggen dat ze de oudste van alle nationale Rode Kruisverenigingen is.

Ondertekening van de eerste conventie van Genève.
Vertegenwoordiger voor België is dr. André Uytterhoeven - 2e van links.

Mevrouw de Witte - de l'Arbre, Henry de Witte en notaris de Witte.

Het Internationale Rode Kruis behaalde haar eerste groot wapenfeit op 22 augustus 1864 op een conferentie die leidde tot het eerste Verdrag van Genève. Tijdens deze conferentie ondertekenden twaalf landen, waaronder ook België, plechtig het verdrag dat bepaalde dat gewonde soldaten niet meer als strijders mogen beschouwd worden en dat zij het recht hebben op verzorging en bescherming van vriend en vijand.

Het eerste bestuur van het Belgische Rode Kruis was samengesteld uit: dr. A. Uytterhoeven, voorzitter, J. Van Parijs, secretaris en penningmeester, A. Visschers, H. Van Holsbeek, barones I. de Crombrugghe de Loorighen, A. Roussel, J. B. Coomans en lt-gen. B. Renard. August Visschers was de man die voor België het eerste Verdrag van Genève ondertekende. Na de dood van dr. André Uytterhoeven in 1868 werd hij de tweede voorzitter van het Belgische Rode Kruis. Hij zal na zijn overlijden opgevolgd worden door luitenant-generaal Bruno Renard.

Henry Dunant wordt met algemeenheid van stemmen tot erevoorzitter van het Belgische Rode Kruis benoemd. De Belgische voorzitter maakt hem dit kenbaar met een brief die hij schrijft op 15 juni 1865. Henry Dunant trekt zich tevreden en bescheiden terug en verdwijnt van het publiek toneel.

Pas in 1895 wordt hij teruggevonden door een Zwitsers journalist in het plaatsje Heiden in het kanton Appenzell. Hierdoor komt Henry terug in de belangstelling en wordt hem op 10 december 1901 de eerste Nobelprijs voor de Vrede toegekend voor zijn humanitair werk. Op 30 oktober 1910 overlijdt op 82-jarige leeftijd de geestelijke vader van het Internationale Rode Kruis.

In 1866 tijdens de Oostenrijks-Pruisische oorlog is het Belgische Rode Kruis nog niet klaar om de taak waarvoor ze werd opgericht, te volbrengen. Wanneer op 15 juli 1870 het Frans-Pruisisch conflict losbarst, reageert het Belgische Rode Kruis onmiddellijk.

Zij start een inzamelingsactie en begint ambulances op te richten. Reeds op 20 augustus 1870 vertrekt het eerste met 30 vrijwilligers naar Saarbrücken om er 180 tyfus- en choleralijders te verzorgen. In het totaal zendt het Internationaal Rode Kruis 17 ambulances naar het oorlogsgebied, hiervan zijn er 8 uit België afkomstig.

Gedurende de hele tijd van het conflict worden er in een 40-tal steden en gemeenten comités opgericht die zich bezighouden met inzamelen van aanzienlijke bedragen in geld en natura. Na de oorlog worden de meeste van deze plaatselijke comités ontbonden.

Andere oorlogen waarin het Belgische Rode Kruis hulp verstrekke aan de gewonden en de zieken waren de Russisch-Turkse, de Chinees-Japanse, de Amerikaans-Spaanse, de Balkan en de Boerenoorlog in Zuid-Afrika.

Wanneer op 1 augustus 1914 Duitsland de oorlog verklaart aan Rusland en twee dagen later op 3 augustus ook aan Frankrijk de oorlog verklaart en zo het startsein geeft aan het grootste oorlogsdrama dat de wereld ooit aanschouwde, houdt België de adem in en stelt zich tevergeefs strikt neutraal op. Wanneer onze piotten geconfronteerd worden met een Duitse invaller wordt in Merksem voor de eerste maal een Rode Kruiscomité opgericht.

Foto KKVHM

Dokter Benoit Timmermans.

Foto KKVHM

Victor Roosens - erevoorzitter.

Foto Luc Van de Vloed

Mr. en Mevr. Emiel Beuckeleers.

Afdeling voor Merxem van het Rode Kruis van België.

De afdeling voor Merxem van het Rode Kruis van België werd gesticht op 8 augustus 1914. Vermits er in Merksem nog nooit een dergelijk orgaan opgericht werd, was dit een grote aangelegenheid die een uiterste zorg verdiende. Er bestaat dan ook een zeer uitgebreid archief over de oprichting en de organisatie van dit lokaal hulporgaan dat terecht als voorloper van het Rode Kruis mag bestempeld worden.

Op 7 augustus, drie dagen na de Duitse inval in ons landje, werd om 18h⁰⁰ een eerste voorlopige zitting gehouden bij de heer Beuckeleers op zijn kasteel Bouckenborg. Daar waren tegenwoordig de heren: Beuckeleers, Humbolt, dr. Benedictus Timmermans, dr. Van De Wijngaert, dr. Van de Vliet, Van den Dungen en Nolf.

De heer Beuckeleers, van wie het idee tot oprichting uitging, en ook van zijn echtgenote en van de heren Nolf en Timmermans, nam voorlopig het voorzitterschap aan. Na een uitleg over het doel tot inrichting werd er besloten een hoofddepot in te richten op het kasteel zelf, voor alle genees-, heil- alsook voedingsmiddelen ten dienste van alle gewonden van den oorlog. Er werd besloten:

- Dadelijk een bijeenkomst te vragen van de bijzonderste ingezetenen en nijveraars der gemeente.
- Alle dagen om 7 uur 's morgens in het gasthuis lessen voor de verpleging van gewonden te geven, te beginnen van maandag 10 augustus.
- Met grootste dank het aanbod van mevrouw Beuckeleers aan te nemen, welke twee nieuwe huizen met volledige inrichting voor verzorging van gewonden ten dienste stelt van het comité.

Ingevolge de oproep van het comité welke beantwoord werd door alle uitgenodigden zonder één enkele uitzondering, nam op 9 augustus de stichtingsvergadering plaats om 6 uur 's avonds op het kasteel Bouckenborg. Nu waren tegenwoordig: de heren Roosens dienstdoend burgemeester, Eerwaarde Pastoor Van Heybeek, Lambreghts, Beuckeleers, Eerwaarde Pastoor Wuyts, Libotte, Dandelooy, Bogaerts, Beysens, Ed. Herkens, Gordemans, Stevens, Watelet, Gassiers, Leclercq, dr. Benedictus Timmermans, dr. Van den Dungen, dr. Van de Vliet, Nolf, dr. Van den Wijngaert en Humblet.

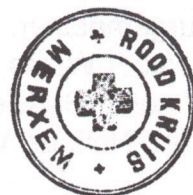
Een bestendig comité werd aanstonds op voorstelling met algemene stemmen gekozen. Hierbij werden aangeduid als erevoorzitter de heer Roosens, dienstdoende burgemeester; de heer Beuckeleers voorzitter; E.P. Wuyts ondervoorzitter; de heer J. Nolf ondervoorzitter; de heer Humblet secretaris; de heer Lambreghts tweede secretaris; de heer J. Dandelooy penningmeester; E.P. Van Heybeeck en de heren Libotte, Ed. Herkens, Bogaerts, Watelet en Leclercq als raadsleden.

Vervolgens werd door de voorzitter verslag gegeven van de eerste voorlopige zitting ook werd uitleg gegeven over het doel van de inrichting waarover de heer Timmermans breedvoerig sprak. Er moest onmiddellijk aan het Rode Kruis een som van 400 franken gestort worden om de geneeskundige toestellen te verkrijgen. De afdeling van het Rode Kruis te Merksem werd officieel erkend door het hoofdbureel.

Foto KKVHM

*A mon cher Ami
 Albert di Martinelli
 Merxem 1914 D Wimmerman*

De bespreking van jaarlijkse bijdragen zal later gedaan worden. Een stempel voor de afdeling Merxem was reeds aangenomen. Intekenlijsten zullen in de gemeente door de leden aangeboden worden om de nodige gelden te verzamelen. Een oproep zal daarvoor aan de inwoners gedaan worden door plakbrieven. De intekeningslijsten moesten een volgnummer dragen en ook de stempel van de gemeente en van het Rode Kruis. Een aanvraag zal daarvoor aan de gemeente gedaan worden. De voorzitter zal het comité doen bijeenroepen als hij het nodig achtte. De zitting werd geheven om 19h³⁰.

Ingevolge de bovengaande beslissingen werd een plakbrief gemaakt en een strooibiljet gemaakt. Een brief van bedanking werd geschreven aan de heer Thierry Biensiens die reeds een som van 24,60 fr ten dienste stelde van het comité. Ook werd opdracht gegeven om een stempel te maken voor het bestuur.

De nodige intekeningslijsten werden gemaakt en aan de stempel van de gemeente en het Rode Kruis onderworpen. Twee jongeren die ter beschikking stonden van het prille comité droegen de zeven verschillende stapeltjes intekeningslijsten uit. Ook een aanvraag voor bitterpeeeën werd aan de heren De Beuckelaer gericht. Vervolgens werden noodzakelijke afspraken over het magazijn der windels en lijnwaad geregeld.

Op 11 augustus werd een tweede vergadering georganiseerd. Hieraan namen deel: de heren Beuckeleers, Roosens, Dandelooy, Libotte, Leclercq, Nolf, Lambregts, E.P. Wuyts en Bogaerts. Mijnheer Beuckeleers gaf uitleg over het bezoek aan het hoofdcomité van het Rode Kruis. Volgens verklaring van de hoofdvoorzitter dokter Langermeersch kunnen zij geen comité vormen van het Rode Kruis. Alleen kon een vereniging voor onderstand der slachtoffers van de oorlog onder bescherming van het Rood Kruis gevormd worden. Hij liet ook weten dat er 5 frank per bed aan het Rode Kruis moet gewaarborgd worden om in al de benodigdheden te voorzien en 40 frank per bed hetgeen zeer hoog zou oplopen in prijs en plaats, om slechts weinig werk te maken. Mijnheer Nolf zei dat uit hoofde van het misverstand dat ontstaan was, men misschien nu moeilijkheden zocht.

De heer Libotte vroeg zich af of men niet alleen met de bescherming van de gemeente kon vooruitwerken. Daarmee was de heer Roosens het volkomen eens om met eigen krachten het meest mogelijke goede te doen. De heer Bogaerts vroeg of de werking nu onder bescherming van het Rode Kruis zou gebeuren, waarop hem bevredigend werd geantwoord. Er werd besloten om onafhankelijk te blijven van het Rode Kruis, en een eigen werking tot stand te brengen. Zij hebben alleen een menslievend doel en in geval van gevaar zal het Rode Kruis hen wel onder hun vlag scharen, zei de heer Libotte.

Dokter Van Langermeersch, dokter Goyers en de heren Hostige en Meyer kwamen zich bij de vergadering voegen. Dokter Van Langermeersch zei dat het niet zoveel zou kosten indien er plaatsen en bedden waren en daarom waren zij gekomen om tot een akkoord te komen. De heer Nolf vroeg of er niet onafhankelijk kon gewerkt worden waarop dokter Van Langermeersch vertelde dat onder normale omstandigheden de som van 5 frank niet geveerd zal worden. Men moest alle kleingeestigheden voor het patriottisme terzijde leggen, pleitte hij nog:

"Je mag onder onze vlag werken, en later het Rode Kruis van België te Merxem definitief inrichten na den oorlog! Wij moeten niets betalen voor de bescherming van het Rood Kruis, zegt ons 'Wij geven U zo of zoveel bedden, met al het nodige.' De apothekers en dokters van het Rode Kruis waren akkoord om hier te helpen en mogen jullie verder werken onder de naam van Rode Kruis."

foto KKVHM

Dokter Van de Vliet.

Foto KKVHM

Jozef Nolf - ondervoorzitter.

foto KKVHM

Pastoor Wuyts.

foto KKVHM

Dokter Van de Wijngaert.

Dokter Van Langermeersch stelde voor om als titel te nemen: "Hulpkomiteit van Merxem onder bescherming van het Rood Kruis van Antwerpen". Mijnheer Bogaerts wenste dat de bussen van omhaling verdwijnen indien de gelden niet te Merxem gestort zouden worden. Er werd hem daarvoor alle geruststelling gegeven dat die gelden hier aan het comité zullen gestort worden. De vlag mag opgezet worden op de hoofdzetel en op de plaatsen waar er gewonden gebracht worden. Elke gewonde moest een bon hebben met alle nodige inlichtingen, die aan het Rode Kruis moest medegedeeld worden. De dokters moesten niet betaald worden, zij waren verdeeld in verschillende klassen; maar dit is hier het geval niet. Men kon daarover met de dokters de nodige afspraken maken.

De zitting werd opgeheven om naar de mouterijen Dandelooy en Lambreghts te gaan, die in hospitalen zouden kunnen herschapen worden. Deze twee locaties werden geschikt bevonden om er hulpposten in de beste omstandigheden in te richten en met de nodige apparatuur uit te rusten. Dokter Van Langermeersch zal deze op een later tijdstip zelf nog eens komen bezichtigen.

Op 12 augustus 1914 stelde het comité dat het zich volledig onafhankelijk tegenover de dokters zou opstellen. De chirurgische operaties zullen beperkt blijven tot de kleinere operaties. De heer Beuckeleers vroeg op hoeveel dokters er mocht gerekend worden. De dokters B. Timmermans, Van den Dungen, Van de Vliet en Van de Wijngaert zegden dat zij hun volle medewerking zouden verlenen. Eenparig stelden deze heren hun diensten kosteloos ter beschikking. Dokter B. Timmermans werd vertegenwoordigd door dokter Van de Wijngaert. Deze stelde voor de eerste 25 gewonden aan de zorgen van een 1ste dokter toe te wijzen waarop mijnheer Beuckeleers vroeg dat de dokters daarover te samen zouden beslissen, en daarover apart een vergadering zouden moeten beleggen. Elke dokter mocht een klein programma maken over wat er nodig zou zijn. Deze vergadering zou dan plaatsvinden op de volgende donderdag om vier uur in de namiddag.

's Anderendaags, 13 augustus, liet de directie van de Red Star Line aan de heer Emiel Beuckeleers weten dat zij honderd bedden met al het nodige beddengoed, lijnwaad, sargiën, lakens, alsook vorken, messen, enz, in één woord al het nodige dat de heer Beuckeleers in de magazijnen van de Red Star Line als geschikt zou bevinden, ter beschikking stelde. Dit alles mocht reeds daags daarop afgehaald worden en in de twee hulpposten opgesteld worden. De heer Watelet belastte zichzelf met het wassen van al het linnen- en beddengoed. De gebroeders Stevens hadden de zorgen voor alle timmerwerk op zich genomen terwijl mijnheer Leclercq zich belast had met het bestieren van de keuken. De bedden zullen volledig in orde ter beschikking van de dokters gesteld worden. Mijnheer Nolf had voor het benodigde ontsmettingstoestel gezorgd.

22 augustus 1914, algemene vergadering 11 uur. Hier liet mijnheer Beuckeleers weten dat hij de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen voor al het materiaal van de Red Star Line. Het zou tevens nodig zijn om een commissie te benoemen om alles te regelen in geval de poorten van de "Red Star Line" zouden gesloten worden. Deze commissie zou moeten bestaan uit heren van Merxem. Mijnheer Bogaerts vroeg of die commissie zou kunnen beschikken over de gelden om aankopen te doen en volmacht te hebben voor alle noodzakelijke verrichtingen om de goede werking te waarborgen. Hierop antwoordde mijnheer Beuckeleers dat die commissie zou moeten zorgen voor al wat er nodig is in de twee hulpposten. De commissie moest bestaan uit drie heren uit Merksem. Het was wenselijk dat zij alle dagen één of tweemaal zouden bijeenkomen om over alles te beraadslagen en het nodige te beslissen.

4 juli 1987. Een nieuwe ambulance.

1. Eddy Suykerbuyk 2. Irene Van Soom 3. Staf Van Audenrode 4. Dr. Willy Hannes
5. Willy Van Wonterghem 6. Christel Van Zele 7. Jos Verwimp 8. Ronny Suykerbuyk 9. Inge Bastiaenssen
10. Gaston Verelst 11. Fernand Vlerick 12. Luc Vandamme 13. Ingrid Ferwijn 14. Geert Van Zele
15. Daniëlla Van Soom 16. Nancy Van Dam 17. Lisette Verstraeten 18. Etienne Van Dam
19. René Van Damme.

Materiaalwagen 2002.

Zij hadden nu reeds een gewonde naar een hulppost gezonden, mede omwille van de zorgen van een dokter uit de gemeente. Toch vonden zij dat ze geen gewonden mochten aannemen uitgezonderd diegenen die gezonden werden door het Rode Kruis zelf, zelfs wanneer deze instelling geen gekwetsten zou zenden, ook wanneer de hulpposten helemaal niet in gebruik werden genomen.

Om niet werkeloos te blijven beslisten ze echter dat ze alle gewonden of zieken zouden aannemen en telkens wanneer dit gebeurde het Rode Kruis hiervan op de hoogte te brengen zodat zij wisten hoeveel er aan zieken of gewonden waren en wie deze waren.

Als leden der bestendige commissie werden pastoor Wuyts en de heren Herkens en Nolf benoemd. Deze drie heren zullen alle dagen bijeenkomen om elf en om zeventien uur. De voorzitter van de afdeling voor Merxem van het Rode Kruis van België vroeg zich af of het niet raadzaam zou zijn om een broeder te vragen de dienst van het depot te verzekeren, wat ook werd aangenomen.

Voor de nachtwacht werd er besloten om leden te nemen van de Liberale Werkliedenpartij, die hiervoor hun diensten hadden aangeboden.

Ondanks het uitgebreid archief dat teruggevonden werd over het ontstaan en de organisatie van de voorloper van de Merksemse afdeling van het Rode Kruis, is er helemaal niets meer teruggevonden over hun activiteiten tijdens de duur van de Eerste Wereldoorlog. De oorzaak hiervan is vermoedelijk te zoeken bij het verloop van de oorlog in ons land. Aanvankelijk lieten de Duitse troepen Antwerpen, dat op hun rechtervleugel lag links liggen.

Pas veel later, nadat hun oorspronkelijk opgevat plan om de Franse troepen via België te omtrekken vastliep, en nadat de Belgische troepen geregeld storende aanvallen in de rechterflank uitvoerden, maakten de Duitsers hun zware artillerie vrij voor de belegering van de vesting Antwerpen.

Hierbij had de Duitse hoofdaanval plaats vanuit zuidelijke richting. Zij sloegen een bres in de hoofdverdedigingslijn van het Belgische leger door de uitschakeling van de forten van Lier, Sint-Katelijne Waver en Walem.

In twee weken tijd schoten de Duitsers zich met een ongekend zware artillerie een weg naar het hart van de stad Antwerpen. Wanneer de Duitsers op 10 oktober het centrum van de stad bereikten, moesten ze vaststellen dat het Belgische leger ontsnapt was met achterlating van een totaal verwoest militair apparaat. Ook in het fort van Merksem werd op 9 oktober de munitiekamer tot ontploffing gebracht. Hierbij vielen twee doden. Soldaat en oorlogsvrijwilliger Stanislas Meeus uit Schoten sneuvelde hier samen met de bevelhebber van het fort, luitenant Dethieuw.

Hiermee waren de oorlogshandelingen in onze streek voorbij. Wegens het ontbreken van een aanvoer aan gewonden bleef het hulpcomité afdeling Merxem van het Rode Kruis feitelijk werkloos. Mogelijk was dit de oorzaak van het ontbreken van gelijk welke geschreven bron over de werking tijdens de bezettingsjaren. Mogelijk was er niets meer te noteren dat de moeite waard was.

De grootste behoefte waaraan moest voldaan worden, was het voeden van de hongerigen. Ook dit viel buiten het werkingsbereik van het hulpcomité Merxem. Wanneer de oorlog uiteindelijk voorbij was, zien we dat in heel België de meeste van deze hulpcomités ophouden te bestaan, zo ook te Merksem.

foto KkvHM

Rode Kruis afdeling Merksem 1928: In de tuin van Hof ter Linden.

foto KkvHM

Rode Kruis afdeling Merksem 1932.

1927 wel of geen Rode Kruis afdeling in Merksem?

Nogal wat personen nemen het jaar 1927 als het officiële oprichtingsjaar van de Merksemse afdeling van het Rode Kruis. Voor anderen is het in het jaar 1928 dat onze Merksemse Rode Kruisafdeling werd opgericht.

Interessant is het om het aan de eerste voorzitter en medeoprichtster, mevrouw de Witte de l'Arbre, zelf te vragen. Dit kan niet zult u denken, maar we vonden een verslag hierover door haar geschreven en ondertekend op 31 oktober 1930.

“Na de oorlogsjaren zag men overal het Rode Kruis van België ontwikkelen: eenieder hield er aan hulde te brengen aan de onvermoeibare ambulanciers die gedurende den oorlog zoo mild hunne zorgen aan onze helden toedienden.

In 1927 droeg de heer provinciale voorzitter, het voorzitterschap van het werk, voor Merxem, op aan mevrouw de Witte - de l'Arbre. Doch geheel ingenomen met het vele menschlievende werken (oorlogswezen en weduwen, invaliden, enz.) en bevreesd deze nieuwe taak niet volledig te kunnen kwijten, verzocht zij den provinciale voorzitter haar te verontschuldigen. Edoch, aan het dringend aanhouden van het centraal comiteit en van den heer provinciale voorzitter kon zij niet weerstaan. Zij hield zich ijverig bezig met het vormen van een comiteit: mr. Ed. Meganck, ondervoorzitter, mr. L. Beysens, schatbewaarder, nog verschillende leden en mej. J. Vander Kelen, schrijfster.

Een openingsfeestje had plaats, dat voorgezeten werd door den heer Dronsart, van Brussel. Niet tegenstaande de groote propaganda, weinig toeschouwers! Ontgoocheling! Waaruit blijkt dat het begin moeilijk zou zijn, en dat er duchtig diende gewerkt.”

Zoals we reeds zagen, werd tijdens de duur van de Eerste Wereldoorlog in Merksem een hulpcomiteit van Merxem onder bescherming van het Rode Kruis van Antwerpen opgericht. Na het beëindigen van de vijandelijkheden viel de zin van het bestaan van dit hulpcomité weg. Het comité staakte haar werkzaamheid.

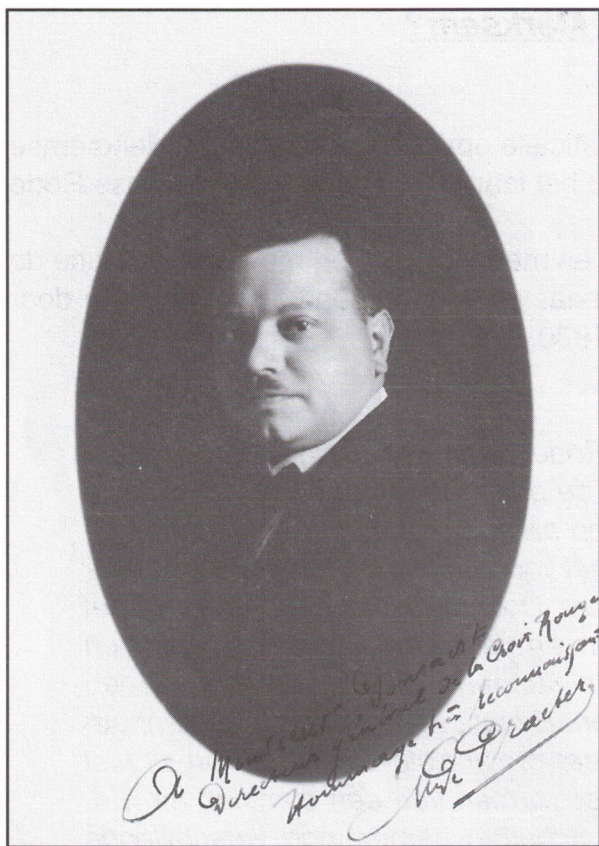
Nu er geen gewonde soldaten meer waren was er geen noodzaak meer voor het verder werken van het Rode Kruis. Het Rode Kruis van België begreep echter snel dat er ook in vreedstijd een taak voor het Rode Kruis was weggelegd: het verzorgen van zieken, het verbeteren van de levensstandaard van de Belgische bevolking, enz.

Uit bovenstaand schrijven is niet meer af te leiden wat de motivatie was tot het trachten oprichten van een afdeling in Merksem.

Duidelijk is dat de provinciale voorzitter van het Rode Kruis er sterk bij mevrouw de Witte - de l'Arbre heeft moeten aandringen. Hij wist echter dat zij zeer geschikt was voor de taak die haar zou wachten. Hiervan had ze reeds meer dan voldoende bewijs van geleverd.

Wanneer de Merksemse Rode Kruisafdeling werd opgericht is uit bovenstaand schrijven niet met zekerheid te achterhalen.

Gelukkig is het eerste gulden boek van de afdeling Merksem bewaard gebleven. Hierin is met grote nauwkeurigheid het boven vermeld openingsfeestje beschreven, zodat we zonder enige twijfel de stichtingsdatum kennen.

Maurice De Praetere.

Robert De Decker.

Ed. Dronsart.

Eerste bestuursvergadering.

26 januari 1928.

De eerste vergadering werd geopend om 8.45h op het gemeentehuis, Bredabaan 363, onder het voorzitterschap van de algemene bestuurder van het Belgische Rode Kruis, de heer Dronsart. Robert De Decker, provinciaal voorzitter van het Rode Kruis, schetste kort de sterke bloei van het Belgische Rode Kruis. Dit werd door mr. Dronsart bevestigd en tevens wenste hij hierop de nieuwkomende afdeling een 'ongeëvenaarde' voorspoed toe.

Vervolgens werd het bestuur van de afdeling Merksem gekozen met eenparigheid van stemmen. Het werd als volgt samengesteld: voorzitter, mevr. de Witte - de l'Arbre; ondervoorzitter, mr. Edmond Meganck; schatbewaarder, Leonard Beysens; schrijfster mej. Julia Vander Kelen en als leden: senator burgemeester Nolf, R. Debonnaire, jonkheer Henry de Witte de l'Arbre, aangevuld met de dokters: De Coster, Van den Wijngaert en M. Timmermans. Enkele dagen later werden de heren Cordemans en Meynen eveneens als lid opgenomen in het bestuur.

Op zaterdag 25 februari vond de eerste openbare vergadering plaats in de feestzaal van den 'Astoria'. Aanwezig waren de heer Robert De Decker met zijn dochter, die het uniform van het Rood Kruis showde, het Merksems lokaal bestuur en de dokters. De zaal was volgelopen met een honderdvijftig toehoorders. De openingsvoordracht werd gestart met het huldigen van de verschillende personaliteiten die zich hadden ingezet tot het opstarten van de Rode Kruis-afdeling Merksem.

Professor dr. de Praetere schetste vervolgens voor de talrijk opgekomen belangstellenden een beeld van het ontstaan van het Rode Kruis in 1859 en het in België opstarten in 1864 door de heer Dunant. Bovendien vestigde hij de aandacht van de Merksemnaren op het feit dat het Belgische Rode Kruis onder het erevoorzitterschap stond van Hare Majesteit Koningin Elizabeth die gedurende de wereldoorlog van 1914-18 de beproeving van de soldaten draaglijk maakte, hen waar nodig troost bood en waarachtig de moeder was van hen allen. Ook de grote bloei werd door hem belicht. Zo liet hij het publiek weten dat na het beëindigen van de vijandelijkheden er slechts 35 afdelingen met gezamenlijk ongeveer 2.000 leden overbleven. Sindsdien tot de oprichting van de afdeling Merksem waren er reeds 186 afdelingen met samen meer dan 50.000 leden.

Ook de werking van het Rode Kruis in vreedstijd werd door de professor uitgelegd. Zo legde hij uit dat het geld dat tijdens de 'Week van het Rood Kruis' ingezameld werd, moest dienen om gebruikt te worden bij het bestrijden van de gevolgen van openbare rampen. Zo liet hij bij wijze van voorbeeld weten dat bij de overstroming van de Maasvallei in 1925-26, het Rode Kruis tussenkwam en iedereen een vergoeding bezorgde om het leed te verzachten en de slachtoffers in staat stelde hun leven te hervatten. Hij vertelde de aanwezigen dat de inzameling in 1928 zou dienen om hulp te verstrekken in Belgisch Kongo, waar men de hulp van het Rode Kruis dringend nodig had.

De heer Meganck dankte aan het einde van de avond professor de Praetere voor zijn deskundig verhaal. Hij bedankte eveneens het publiek voor hun talrijke opkomst. Hij kondigde ook aan dat de lessen van het Rode Kruis zouden beginnen op dinsdag 28 februari. Achtendertig mensen schreven zich in voor de cursussen. Slechts twaalf behaalden op het eind van hun opleiding het diploma van hulpambulancier.

Van links naar rechts: Staf Van Gompel, Herman Meyer en Leo Van Heester.

Van links naar rechts: Staf Van Gompel, Thuur (de garde), Leon Almssoms, Herman Meyer, Alfons Van Dongen, Arthur Van Beckhoven (zittend), Leo Van Heester, Jeanne Van Gehuchten, Van Mol en Ludo Roosens.

De tijden van beproeving voor het Rode Kruis.

Zoals steeds waardeert men pas iets wanneer men het ontbeert. Zo ook de aanwezigheid van het Rode Kruis in Merksem. Zeker had de afdeling onder de leiding van mevrouw de Witte - de l'Arbre vele goede zaken gedaan in Merksem en in de verre omtrek. Het was de Merksemnaar niet ontgaan, maar het beroerde hem ook niet uitzonderlijk. Tot en met de éénnveertigste vergadering van 7 november 1935 werd er geregeld vergaderd en werd er een verzorgd verslag opgesteld. Op 26 maart 1936 volgde een oproep naar de vrijwilligers om actiever steun te verlenen bij de werking van het Rode Kruis Merksem. Uit hetzelfde verslag bleek zelfs dat het innen van de lidgelden zeer moeizaam verliep. De belangstelling van de Merksemse bevolking daalde, maar gelukkig bleven de lessen toch nog normaal verder gaan.

Reeds voor het begin van de Tweede Wereldoorlog in ons land, tijdens de bange maanden vooraf, moest de voorzitter wegens gezondheidsproblemen haar functie neerleggen. De nieuwe voorzitter, dokter Maurice Timmermans, zag zich meteen geplaagd voor één der grootste uitdagingen voor het Rode Kruis in ons land. Gelukkig kon dokter Timmermans ervaren dat naarmate de oorlog langer duurde er steeds meer vrijwilligers zich wensten in te zetten voor het Rode Kruis. De voorzitter liet hen duidelijk weten dat er veel werk aan de winkel was en hij drukte hen op het hart dat de vrijwilliger zich voornaam moest gedragen. Dit wilde zeggen dat men het uniform alleen droeg voor de dienst en dat men zich in uniform niet in drankgelegenheden mocht ophouden. Ook roken in uniform was uit den boze.

Toch zal het ook het Rode Kruis te Merksem niet voor de wind gaan. Vanaf 4 oktober 1939 volgden er opnieuw geen verslagen meer. Pas op 26 juni 1940 volgde er terug een verslag. Hierin kunnen we het volgende lezen:

"De voorzitter denkt dat iedereen weet om welke redenen het bestuur van de afdeling zich verplicht gezien heeft collectief zijn ontslag te geven en kondigde aan dat er op aanvraag van het provinciaal comité een nieuwe poging werd gedaan tot het heroprichten van de Merksemse afdeling. Een comité was tot stand gekomen in overeenstemming met het gemeentebestuur."

De verslagen volgden zich opnieuw geregeld op tot 17 juli 1940. Toen was er terug een grote stilte. Bestond het Rode Kruis-Merksem nog? Op deze vraag vonden we in Brussel het antwoord, in een brief van een zekere Cardol A. van 5 april 1941. Hierin lezen we:

"Als gevolg van het onverwachte meningsverschil in dit comité, naar aanleiding van de tegenwerking door het Vlaamse Kruis, gesteund door de gemeenteraad. Het Rode Kruis van Merksem is onbestaande. Alles wat gedaan dient te worden wordt uitgevoerd door de gemeente en de Passieve Bescherming. Dokter Timmermans handhaaft zich, om niet geheel het contact te verliezen als gevolg van deze bijzondere situatie. Hij is de enige dokter in Merksem die er op post bleef. Alle dokters uit de gemeente, het gasthuis enz. zijn gevlucht. Hij heeft steeds de zieken en gewonden verzorgd zonder enige uitzondering, zelfs in het gemeentelijk gasthuis. Merksem is een rijke gemeente en dit gebrek aan bedrijvigheid is zeer nadelig voor het Rode Kruis zowel vanuit moreel standpunt als vanuit financieel standpunt. Onder andere het Sportpaleis is een zeer goede bron van inkomsten, edoch deze bron van inkomsten wordt thans nog uitgebuit door een voormalig medewerker van het Rode Kruis afdeling Merksem onder het teken van het Rode

Vrijwilligers hulpdienst 2002.

1. De Vogel Cornelia 2. Van Wonterghem Willy 3. Godecharle Kristina 4. Peeters Michaël
5. Menschaert Ann 6. Bastiaenssen Albert 7. Erken Lieve 8. Janssens Henri 9. Uytterhoeven Walter
10. Verdoren Wendy 11. Van Mol Andy 12. Baert Nicole 13. Van Daele Gilbert
14. Guedos Dos Santos Vicky 15. Moerbeek Jurgen 16. Bosmans Diane 17. Jos Verwimp
18. Geysen Phyllis 19. Schoeters Maria 20. Bastiaenssen Georgette 21. Verreijken Jos 22. Bastijns Ward
23. Detloff Bruno.

Vrijwilligers hulpdienst 2002.

1. Guedos Dos Santos Vicky 2. Van Daele Gilbert 3. Baert Nicole 4. Janssens Henri 5. Menschaert Ann
6. Detloff Bruno 7. Van Wonterghem Willy 8. Godecharle Kristina 9. Bastijns Ward 10. Van Mol Andy
11. Peeters Michaël 12. Geysen Phyllis 13. Erken Lieve 14. Verdoren Wendy 15. Bosmans Diane
16. De Vogel Cornelia 17. Uytterhoeven Walter 18. Schoeters Maria 19. Bastiaenssen Georgette
20. Bastiaenssen Albert 21. Moerbeek Jurgen.

Foto K&H

Kruis ondanks zijn uitsluiting. Deze zelfde meneer heeft de auto van het Rode Kruis verkocht en heeft de opbrengst van deze verkoop in eigen zak gestoken. Dat alles maakt een zeer slechte indruk op de bevolking die gelooft dat dit triestig personage nog steeds ten dienste van het Rode Kruis staat. Meneer Timmermans zegt niets alleen te kunnen doen, anderzijds kan hij geen medewerkers vinden omdat alle medewerkers van het Rode Kruis door de gemeente op een lijst werden geplaatst. Hij stelt voor teneinde niet volledig het contact met de goedgenegen Merksemse bevolking en de nog mogelijke middelen te verliezen, deze gemeente te verbinden aan Schoten, zij kunnen, met de toestemming van de Burgemeester, omhalingen en opleidingscursussen inrichten in afwachting dat de situatie opklaart. Ik heb het voorgaande besproken met meneer A. Leclef, provinciaal secretaris van Antwerpen, die van zijn kant voorstelde twee door hem vertrouwde personen in het bestuur van de Merksemse afdeling te benoemen om zo dokter Timmermans bij te staan deze situatie te verhelpen."

Zo merkt men dat het eerste oorlogsjaar voor de afdeling niet zonder grote problemen voorbijgaat. 1941 begint ook zeer slecht voor de Merksemse Rode Kruis afdeling. Op 24 januari moesten zij hun eerste voorzitter mevrouw de Witte - de l'Arbre ten grave dragen. Ook zal het Duits bezettingsbestuur besluiten om de randgemeenten van Antwerpen met de stad Antwerpen samen te voegen tot Gross-Antwerpen met ingang op 1 januari 1942. Dit heeft gevolgen voor heel wat lokale instanties te Merksem. Het Rode Kruis-Merksem werd als gevolg hiervan afgeschaft en de taak werd overgenomen door het Rode Kruis-Antwerpen. De bestuurlijke functies kwamen te vervallen en de vrijwilligers werden geleid vanuit Antwerpen.

Nog in hetzelfde jaar 1942 omringde dokter Timmermans zich opnieuw met vrijwilligers en richtte opnieuw een Merksemse afdeling van het Rode Kruis op. De drijvende figuur die alles in gang zette, was de heer Debonnaire in samenwerking met de gezondheidsdienst van de stad Antwerpen.

Het Rode Kruis-Merksem gebruikte de jaren tijdens de oorlog nuttig en verbeterde voortdurend de eigen werking en vergrootte het aantal vrijwilligers in de afdeling. Op dezelfde vergadering waar de nieuwe oprichting beslist werd, werd bovendien besloten onmiddellijk een hulppost in te richten in het gemeentehuis. Op 14 augustus 1942 was de hulppost zuid in het gemeentehuis een feit en bestonden er reeds plannen om een hulppost noord in te richten in de leegstaande frituur 'Fik' nabij de Oudebareellei. Op hetzelfde ogenblik was er ook een hulppost in het lokaal dat ter beschikking stond van het Rode Kruis in de Jaak De Boeckstraat. Vanaf 1 juli beschikte het Rode Kruis over een eigen lokaal op de hoek van de Bredabaan en de Van Stralenlei waar een daghulppost werd ingericht. Op 30 juli 1943 werden de hulpposten gereorganiseerd en uitgebreid.

Op 23 september 1943 trachtte een geallieerde bommenwerper zich uit de lichtbundels van de Duitse zoeklichten te bevrijden. Om de nodige snelheid te bekomen en op veilige hoogte te komen ontdeed de bemanning zich van haar dodelijke vracht. De brisantbommen troffen de gemeente en vielen verspreid over de wijk: Generaal Mahieustraat, Secretaris Meyerlei, Eethuisstraat, Molenlei en Oudebareellei.

De afdeling Merksem van het Rode Kruis volbracht hier vol toewijding haar humanitaire taak, gesteund door het Nationaal Werk voor Hulpverlening. Het Nationaal Steunfonds voor Gesteisterden, dat opgericht werd na het bombardement van Mortsel, kwam hier voor het eerst in actie. Uit deze grote hulpactie werden lessen getrokken en werd de werking van de hulppost aangepast aan de te verwachten vorm van hulpverlening die de bevolking nodig zal hebben.

Wanneer het jaar 1944 aanbrak kon de afdeling op 134 mensen, allen vrijwilligers, rekenen.

foto KKVH-M

Van links naar rechts: Giulium Missoorten, Aimé Van Den Bosch, Jhon Joris, Marcel Vanderoot, Jules Ullens, Moors, Belpaire, Gaston Fraine, Gaston Van Erpe, ?, Pierre Wambrechts en Stan Van Uffel.

Van links naar rechts: Lily Mommens, Staf Van Gompel, Jeanne Van Gehuchten, Leo Van Heester, Maria Van de Kerckhof.
Boven: Alfons Van Dongen, Ludo Roosens, Thuur (de garde) en Antoine Adriaenssen.

foto KKVH-M

29 mei 1944, tweede Sinksendag, vielen opnieuw bommen in de Oudebareellei. Ook de Kluizeveldenstraat deelde in de klappen. Balans: 1 dode, 3 zwaar- en 22 lichtgewonden. Bij deze ramp werkten het Rode Kruis en het Nationaal Werk voor Hulpverlening broederlijk naast en met elkaar, om naar best vermogen onze beproefde bevolking te helpen. Het werd het Merksemse bestuur van het Rode Kruis duidelijk dat het aan mankracht ontbrak om aan de gestelde taken te kunnen voldoen.

Besloten werd om de oud-leden te contacteren om hen terug te activeren om zo het nijpende tekort aan medewerkers te kunnen verhelpen. Ook vier leden van het Vlaamse Kruis werden onder de hoede van het Rode Kruis opgenomen en leverden verdienstelijk werk in Merksem.

Gedurende de septemberdagen werkten de hulpposten enkele dagen. Op 4 september werd een vooruitgeschoven hulppost in het meest geteisterde deel van de Sint-Bartholomeusparochie ingericht. Na 4 dagen moest deze reeds geëvacueerd worden. Spoedig bleek het dat de diensten naar het gasthuis dienden overgebracht te worden. Zo nam het Rode Kruis-Merksem in haar geheel, met uitzondering van de mensen die de hulppost op het Melgeshof bemanden, haar intrek bij de vriendelijke zusters van het Sint-Bartholomeus ziekenhuis. Gedurende de beschieting van Merksem waren meerdere zalen van het gasthuis buiten gebruik gesteld, zodat door het voortdurend stijgend aantal gewonden, er naar een oplossing moest gezocht worden.

Onder de leiding van dokter Timmermans werd er door het personeel van het Rode Kruis in minder dan drie dagen in de gebouwen van de belastingen in de Van Heybeeckstraat, een hulpghasthuis ingericht dat de naam Sint-Benedictusghasthuis kreeg. Hier namen de eervoorde Grauwzusters van de Borrewaterstraat en enkele RK-verpleegsters de verzorging van de gewonden op zich.

Tijdens deze vier verschrikkelijke weken had de Merksemse bevolking heel wat te lijden. 104 overledenen kregen een tijdelijk graf in de hof van het Sint-Bartholomeusghasthuis. 279 gewonden werden er verzorgd. Dagelijks werden een 25-tal gewonden thuis opgehaald om aan de opgelopen verwondingen te worden verzorgd. De hulppost 'Melgeshof' moest aan 86 gewonden verzorging bieden, 30 hiervan kregen dagelijks verzorging. Drie Rode Kruis-medewerkers werden gewond in bevolen dienst zijnde: ambulancier Van Gool, estafetten Timmermans Paul en Aerts Marcel.

Na de uiteindelijke bevrijding begon een nieuwe beproeving voor onze bevolking. Op 1 november viel de eerste van 64 vliegende bommen in Merksem. Ook hier werd door het Merksemse Rode Kruis fabelachtig werk verricht. Hun inzet ontlokte bij één der vooraanstaanden van Merksem de opmerking: "Het is alsof bij een ramp de ambulanciersters en ambulanciers van het Rode Kruis uit de grond komen opduiken".

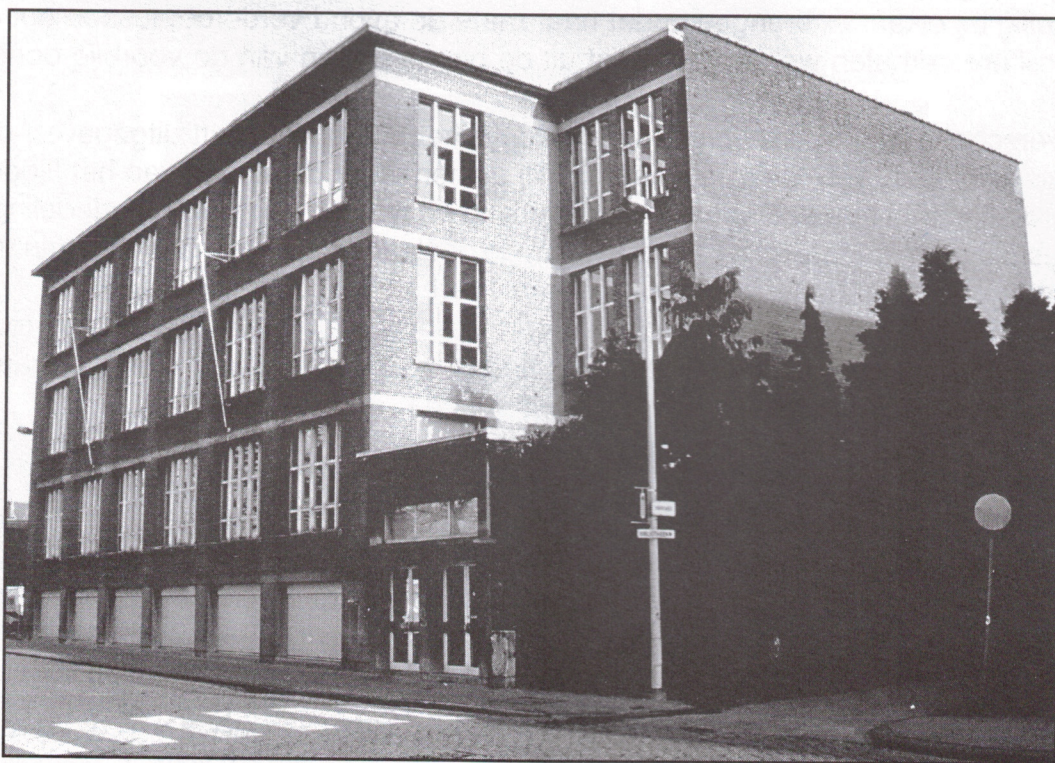
Niettegenstaande men over personeel beschikte dat in het algemeen zeer jong was, behaalden de meeste leden hun diploma ofwel in 1943 ofwel in 1944, hadden de diensten van het Rode Kruis niet alleen normaal gewerkt, maar werden er prestaties geleverd waarvoor ze door elkeen werden geroemd.

Het honderd procent uit vrijwilligers bestaande Rode Kruis had daar in alle omstandigheden getoond dat ze de leuze 'Dienen' ten volle begrepen had.

Van 2 januari tot 7 juni 1945 was er in Merksem versterking door het Zwitserse Rode Kruis. Dokter Jurg Hasler en drie verpleegsters zijnde: Marie Steiner, Hildi Kilcherman en Berthi Oegler hebben ongeveer 600 kinderen en 300 jonge moeders geholpen. Deze bescheiden weldoeners stelden naast geneesmiddelen ook gratis voedingsmiddelen ter beschikking. Dit zal men in Merksem nimmer vergeten.

Zittend van links naar rechts: Louis Van Hoof, Schwester Marie Steiner, dr. Maurice Timmermans, dr. Jurg Hasler-Brenner, Schwester Hildi Kilchermann en Schwester Berthi Oegler.
 Staand van links naar rechts: Louiza Verhoeven, Marcella De Ceuster, Antoine Adriaenssens, Maria Van Kerckhof, Caroline Franck en Martha Gijssels.

Het voormalig Sint-Benedictusziekenhuis.

De activiteiten gaan verder.

Om een goede teamgeest te ontwikkelen werden vanaf het ontstaan van het Rode Kruis-Merksem feestjes georganiseerd. Jaarlijks waren dit er twee: het huldigingsfeest voor de geslaagde cursisten en het kerstfeest. Jaarlijks werden uitstapjes georganiseerd die zuiver recreatief waren, andere waren eigenlijk studiereizen. Mevrouw de Witte - de l'Arbre stimuleerde haar vrijwilligers om na een vergadering niet onmiddellijk huiswaarts te keren maar nog gezellig te blijven napraten, om een kaartje te leggen of andere gezellige dingen te doen. Dit was om het samenhorigheidsgevoel te vergroten.

Haar opvattingen werden door de zware economische crisis die ons land in de jaren dertig teisterde sterk gedwarsboemd. Aan het einde van haar bewindsperiode had dit, ondanks haar grote inzet en volgehouden inspanningen bijna het uit elkaar vallen van haar Rode Kruis-afdeling tot gevolg. De opkomende oorlogsdreiging versterkte dit aftakelingsproces. Gelukkig kon dokter Timmermans bijgestaan door de heren Landuyt en Van Hoof, het tij nog keren.

Direct na de oorlog was het Rode Kruis-Merksem een bloeiende vereniging. Opnieuw vormde het kerstfeest een hoogtepunt in het jaar, waarbij de jeugd van het Rode Kruis onder leiding van de heer Meyer R. en mevrouw Hoefnagels C. toneelopvoeringen brachten. Om de kas te spijzen werden er jaarlijks ook bals georganiseerd. De vooraanstaanden van de gemeente die niet de gewoonte hadden zich op bals te laten opmerken, waren wel van de partij op het Rode Kruisbal. Deze bals hadden meestal ook een thema waarnaar de balgangers zich naar kleden. Op het zogenaamde Boerenbal was elkeen als boer gekleed.

Wanneer men in Merksem een bloemenstoet organiseerde kon de Merksemse afdeling van het Rode Kruis niet afwezig blijven. Het was dan het 'kevertje' van dokter Timmermans dat met bloemen tot een heuse Rode Kruisambulance werd omgetoverd. Dit werd door het publiek enorm gesmaakt. Ook de bevrijdingsfeesten werden aangewend om iedereen nog eens gezellig bij elkaar te brengen zodat naar mate de avond vorderde, tussen pot en pint, steeds straffere verhalen werden opgedist uit de bange dagen van de voorbije oorlog.

In 1945 verscheen in mei het eerste nummer van het eigen tijdschrift uitgegeven door het Rode Kruis-Merksem. Het kreeg als naam: 'Wij dienen' naar de slogan van het Rode Kruis. Hierin werd aandacht besteed aan de eigen werking en werden de nodige mededelingen aan de belangstellenden gedaan. De resultaten van de geslaagde cursisten werden erin vermeld. Als een rode draad door alle nummers liepen de verhalen uit de oorlogsdagen. Ook wetenswaardigheden werden geplaatst, er was bovendien aandacht voor de vrouwelijke lezers. Ontspanning kwam natuurlijk ook aan bod in de vorm van een kruiswoordraadsel en grappen en grollen die meestal begonnen met 'wist ge'. Een bloemlezing:

Wist ge:

- dat een schoenmaker geen mens is: laatst verging er een schip met dertig man en een schoenmaker aan boord.
- dat volgens reporter zeventien een auto goedkoper is dan een vrouw, maar het is niet gezegd dat hij zijn vrouw evengoed bestuurt als zijn auto.
- dat er ambulanciers zijn die liever 'ziegras' dan 'veegaz' roken... Die zullen zeker wel een gasmasker hebben.

Eind 1947 verliest het Rode Kruis-Merksem haar lokaal waardoor het verder uitgeven van het tijdschrift onmogelijk blijkt te worden. Het gaat dan ook in januari 1948 ter ziele.

Foto KkvHM

Rode Kruis afdeling Merksem 1945: op de draagberrie Paul Timmermans.

Foto KkvHM

Op deze foto staat een deel van de huidige afdelingsraad afgebeeld. Om de 4 jaar wordt deze afdelingsraad opnieuw samengesteld.

1. Bruno Detloff, afdelingsvoorzitter 2. Willy Van Wonterghem, adjunct verantwoordelijke hulpdienst 3. Ward Bastijns, verantwoordelijke hulpdienst 4. Jos Verwimp, erevoorzitter 5. Lieve Van Damme, penningmeester 6. Irene Van Soom, verantwoordelijke bloedinzamelingen en uitleendienst 7. Phyllis Geysen, secretaris 8. Diane Bosmans, verantwoordelijke Public Relations 9. Albert Adriaenssen, verantwoordelijke leergangen.

De veertiendaagse van het Rode Kruis.

Wie heeft ze nog niet zien staan: de Rode Kruismedewerkers tijdens de Rode Kruisveertiendaagse? Door het gehele land staan dan overal op de grootste kruispunten vrijwilligers met een pakje stickers in de hand reclame te maken voor het Rode Kruis. Zoals u allicht weet is het Rode Kruis een onafhankelijk orgaan dat overal op de internationale scène opkomt voor de zwaksten en de hulpbehoevenden. Om probleemloos in gelijk welk land hun opdrachten te kunnen uitvoeren, is het nodig dat het Rode Kruis haar eigenheid en haar zelfstandigheid bewaart. Ze mag ook helemaal geen banden hebben met een regering of politieke organisatie, waar ook ter wereld. Het is dan ook nodig dat de Rode Kruisorganisatie zichzelf bedruipt. De financiële fondsen worden dan ook verzameld bij de vele duizenden sympathisanten die het Rode Kruis een warm hart toedragen.

Het is het Rode Kruis ook duidelijk dat wanneer zij haar financiële steun bij de bevolking zoekt, de bevolking hierdoor het recht krijgt om te weten wat er met hun giften gebeurt. Waar vroeger slechts een gering gedeelte van de ontvangen giften bij de plaatselijke afdelingen bleef, voor Merksem was dit bij haar ontstaan ongeveer 15% van de bruto inkomsten, is het op dit moment anders verdeeld.

Tegenwoordig blijft 50% bij de plaatselijke afdelingen, de rest gaat naar de provinciale werking. De hoofdzetel van het Rode Kruis zorgt zelf voor de eigen middelen.

De afdeling Merksem spendeert haar geld aan verschillende zaken. Zo werd het geld bij het ontstaan van de afdeling vooral gebruikt om de hulpkoffers aan te kopen en aangevuld te houden. Ook materiaal om een hulppost in te richten, tent, draagberrie, enz. werd van deze inkomsten betaald. Toen de Merksemse afdeling in 1947 zonder vestigingsplaats viel liet zich dat onmiddellijk sterk voelen. In de loop van het jaar 1948 werd als gevolg hiervan druk uitgekeken naar een nieuw lokaal. Het meest uitgewerkte plan was de aankoop van een stuk grond op de hoek van de Dr. Maurice Timmermanslaan en de Sint-Lutgardisstraat met de bedoeling hier een eigen lokaal op te bouwen. Berekend werd dat na een afbetalingstermijn van vijftien jaar de afdeling volle eigenaar van het gebouw zou zijn. Het plan werd toch om financiële redenen nooit tot uitvoer gebracht. Ondanks dit werden er in het verleden toch grotere aankopen gedaan door het Rode Kruis-Merksem. Wanneer in 1987 een nieuwe ziekenwagen wordt aangekocht kan het Rode Kruis terecht zeggen dat men de nieuwe ziekenwagen mag beschouwen als "een gift van de kleine man".

Waar vroeger, bij het prille begin van het ontstaan van de afdeling slechts over 'de week van het Rode Kruis' werd gesproken, is het nu een veertiendaagse geworden. Wat betreft de standplaats is er weinig veranderd. Oorspronkelijk werd de actie te Merksem gehouden aan het kruispunt van de Kleine Bareel. Bij het begin van de werken aan de aanleg van de autosnelweg wordt de verkoop verplaatst naar het kruispunt van de Bredabaan en de Horstsebaan, waar ze nu nog steeds hun tenten opslaan. Ook aan het kruispunt van de Lambrechtshoekenlaan en de Maantjessteenweg werd een verkooppunt in dienst genomen.

Mevrouw de Witte - de l'Arbre en haar vrijwilligers verkochten destijds vaandeltjes en vlaggetjes, potloden en zijden kentekens. Ook werden er geldinzamelingen gedaan van deur tot deur, bij de uitgang van de kerk, in cinema's en danszalen. In 1932 viel de laatste dag samen met een match België-Holland. Dit leek de voorzitter van het Rode Kruis-Merksem een ideaal moment om nabij de grens met Nederland post te vatten, wat dan ook gebeurde. Ze trokken naar de grens in Wuustwezel. Andere jaren werd ook buiten de gemeente verkoop gehouden, bijvoorbeeld op 'den Boomsesteenweg'.

Wagen van dr. Timmermans aan café
"de Kleinen Barreel".

Stickerverkoop.
Lutgard Vergauwen en Willy Van Rillaer.

Simonne Van de Slijcke.
Hoek Bredabaan -
Horstsesteenweg.

S.O.S. Polen.

21 december 1981 belegde de Merksemse afdeling van het Rode Kruis een spoedbestuursvergadering. Na de oproep van het Rode Kruis van Polen aan het Internationale Rode Kruis om dringend voedsel te bezorgen aan hun land, kreeg het Merksemse Rode Kruis vanwege het Belgische Rode Kruis deze noodoproep doorgespeeld. Merksem werd verzocht zo vlug mogelijk een spoedvergadering te beleggen rond dit probleem dat dan ook reeds de volgende dag werd uitgevoerd.

Alle bestuursleden gaven present, uitgezonderd drie bestuursleden die wegens hun beroepsactiviteiten weerhouden waren. De vergadering beschouwde deze noodoproep als een dwingende plicht en nog tijdens deze vergadering deden ze hun uiterste best om een plan van de afdeling vaste vorm te doen krijgen.

De voorzitter, dokter Hannes, nam zich voor om het voorbereidend werk te doen en contacten te leggen met het radiostation B.R.T.2, zodat op woensdag 23 december een solidariteitsoproep aan de Merksemse bevolking kon gericht worden via het programma 'Servicetelefoon'. Ook zou hij met het gemeentebestuur onderhandelen over het ter beschikking stellen van een vrachtwagen, wat het gemeentebestuur dan ook bereidwillig toezegde, om de ingezamelde voedingswaren naar de Antwerpse haven te vervoeren. De leden van de afdeling Merksem bemanden een stand in de twee 'JAWA's' van weleer om er op woensdag, donderdag en zaterdag telkens van 9h30 tot 18h00 giften in ontvangst te nemen. Tegelijkertijd werden ook de deuren van het Rode Kruislokaal geopend om ook daar, zo werd gehoopt, veel pakken in ontvangst te nemen.

Naar de leden werd het verzoek gericht om zoveel mogelijk inpakmateriaal, koorden en plakband bij elkaar te brengen. Daarbij werd aan alle leden die men kon bereiken de vraag gesteld om zoveel mogelijk op post te komen en een helpende hand te bieden waar nodig. Nog diezelfde maandagavond werden er nog enkele aanplakbrieven gemaakt om aan de ramen van het eigen lokaal aan te plakken om op deze wijze de Merksemnaren attent te maken op de Poolse noodtoestand. Alle gegevens inzake de inzamelingsactie werden er eveneens op vermeld zoals de verschillende locaties, de dagen en de tijden en ook de aard van de in te zamelen voedingswaren. In droge vorm werd vooral gedacht aan melk en eierpoeder, erwten, bonen, suiker, rijst, enz. In blikken dozen kwamen vooral vlees, vis, groenten, melk, enz... en ook zeep in aanmerking. Er werd ook sterk benadrukt dat geld, klederen en geneesmiddelen niet werden gevraagd.

De gehele coördinatie in Merksem werd door de vergadering toevertrouwd aan Irene Van Soom. Na een uur van intens vergaderen ging de vergadering uit elkaar met de hoopvolle verwachting dat deze oproep door de Merksemnaren zou gehoord worden. En of de Merksemse bevolking de oproep gehoord had! De oproep via het radioprogramma 'Service-telefoon' had effect gesorteerd. De Rode Kruisactie 'Voedselpakketten voor Polen' werd in samenwerking met het Merksemse gemeentebestuur verlengd tot en met 8 januari. In Merksem had men reeds meer dan drie ton aan levensmiddelen verzameld. Met deze uitbreiding van de inzamelingsperiode wenste het gemeentebestuur elke inwoner in de gelegenheid te stellen om zijn bijdrage tot hulp en steun aan de Poolse burgers in die voor hen wel zeer barre omstandigheden, te leveren.

Vanaf 4 januari opende het gemeentebestuur eveneens een inzamelingspunt op de Gemeentelijke Sociale Dienst in de Houthulststraat 24. Uiteindelijk moest de Poolse regering drie vrachtschepen inleggen om de meer dan 400 ton voedingswaren die in Vlaanderen werden verzameld vanuit Antwerpen naar Polen te verscheppen.

Mevrouw de Witte - de l'Arbre.

Dokter Timmermans Maurice.

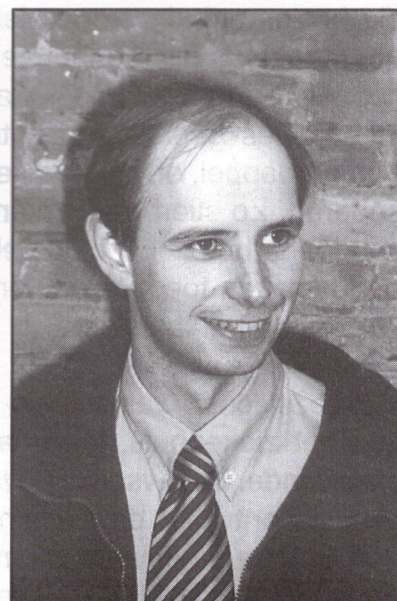
Sanders Jos.

Hannes Willy.

Verwimp Jos.

Detloff Bruno.

Operatie Slachtvarken.

Sedert een achttal dagen lag de hofstede tussen de Tuinwijk en het Laer onder schot van de vijandelijke legers. De bewoners hadden inderhaast de onveilige buurt ontruimd en zij hadden in het Sint-Bartholomeusziekenhuis aan de Van Aertselaerstraat een rustiger onderkomen gevonden. Zij waren weggegaan toen de Duitse Flakeenheid, die al jaren in de Polder langs de Laarsebaan stellingen had bezet, was vertrokken en nadat zij een paar maal onder het vuur van de Engelsen hadden gelegen toen die vanaf de Luchtbal het fort van Merksem en de doorgangsposten over het anti-tankkanaal, in de volksmond "de kleinen Dnjeper" genaamd, hadden bestookt.

Zij waren trouwens overtuigd dat hun afwezigheid van korte duur zou zijn. De geallieerden hadden toch in drie dagen de afstand van de Franse grens tot aan de Luchtbal afgelegd. De ± 2 km open terrein dat de hofstede van de Luchtbal scheidde, zou spoedig zijn afgelegd. Maar de dagen gingen voorbij en de toestand bleef onveranderd.

De pachter van de Polderhoeve voelde de aandrang stijgen om zijn verlaten hoeve te gaan opzoeken. In het ziekenhuis begonnen de verantwoordelijken van het plaatselijk Rode Kruis, die hun hoofdkwartier daar hadden opgeslagen, zich zorgen te maken over de ravitaillering, mocht de toestand ongewijzigd verder blijven voortduren. In die tijd van het jaar stonden de koeien in de weide en al het vee was daar aan zijn lot overgelaten. De pachter van de Polderhoeve dacht aan zijn vet slachtvarken dat wellicht in zijn hok zat te scheuren van de honger. Zo werd beraadslaagd over een expeditie naar de achtergelaten hoeve. Het doel was het varken uit zijn hongersnood te verlossen en tegelijk de ravitailleringsmoeilijkheden van de ziekenhuisbewoners en omringende bevolking te verlichten. Bovendien wou men de toestand ter plaatse opnemen en eventueel hoognodige taken uitvoeren. Een paar vrijwilligers werden gauw gevonden.

Het expeditiemateriaal zou bestaan uit een behoorlijke Rode Kruisvlag, een roltafel van het soort dat in de ziekenhuizen werd gebruikt om liggende patiënten te vervoeren, een beddenlaken, een stevig slagersmes, een fors stuk touw en een flinke aardappel. Het groepje vormde een lachwekkend stelletje. Met de Rode Kruisvlag in hun midden omringden zij het hortende en botsende wagentje. Er werd gegekscheerd onderweg... Er waren toch nog goede momenten in die onzekere dagen... Wellicht waren er verscholen militaire waarnemers die het groepje in 't oog hielden, maar niets of niemand legde hun iets in de weg. Op de boerderij was alles onaangeroerd gebleven. Het geheel was gauw bekeken en het varken spoedig aangewezen. Er was beslist om de slachting geruisloos te doen verlopen, je kon immers best geen aandacht trekken. Het uitgehongerd varken hapte gretig naar de toegeworpen aardappel, en de slachter maakte daar handig gebruik van om met het touw zijn snuit te snoeren. Zo stierf het varken zonder te gillen. De schoonmaak en het verdere slagerswerk zouden in het ziekenhuis gebeuren. Het zware beest werd op de roltafel gehesen, met het beddenlaken toegedekt... en de terugtocht kon beginnen. Het verliep zoals de heenreis... hoewel op het laatste...?

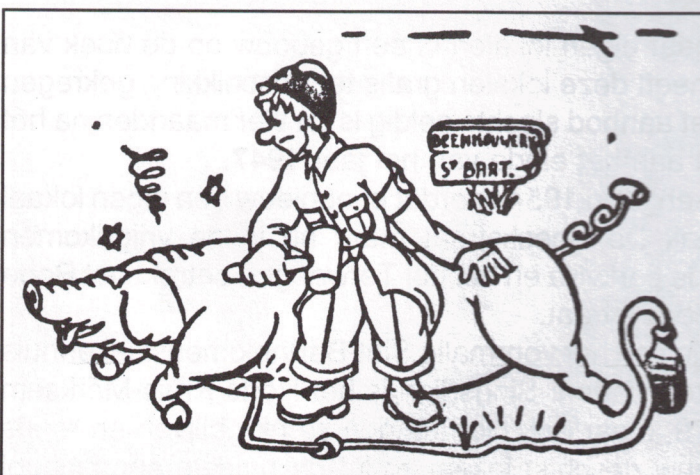
Het gezelschap was al terug in de Van Aertselaerstraat gedraaid en naderde de hoofdingang van het ziekenhuis, toen daar plots een Duitse onderofficier verscheen die recht op hen afstevende. Nieuwsgierig kwam hij onderzoekend naderbij, toen één van de aanwezigen zich plots liet ontvallen dat ze "ein Tote" bij zich hadden. De militair bracht onverwijld in de richting van het wagentje een stramme militaire Hitlergroet en liep verder, het hele gezelschap onverlet latende. Niemand verpinkte, maar eenmaal binnen de poort van het ziekenhuis steeg een onbedaarlijke lachbui op om het komische van het geval.

Met deze draagberrie werd het varken opgehaald.

Hier zien we Leo Van Heester aan het werk met het versnijden van het varken.

Karikatuur van slager Leo Van Heester en zijn oorlogsbuit.

Een zigeunervereniging.

Van bij het begin van haar bestaan heeft het Rode Kruis-Merksem problemen gekend. In 1928 werden de bestuursvergaderingen gehouden ten huize van de voorzitter mevrouw de Witte - de l'Arbre op de hoek van de Bredabaan en de Borrewaterstraat. De lessen in eerste hulp werden ingericht in de school in de Terlindenhofstraat 150. De huldigingen van de geslaagde cursisten vonden plaats in de Royal Yacht Club in Antwerpen.

Pas vanaf 9 augustus 1930 werd voor het eerst en dan nog enkel tijdens het zomerseizoen een permanente hulppost ingericht.

Merkwaardig genoeg gebeurde dit op het grondgebied van de gemeente Schoten in het café van de heer Samson, "café den Kleinen Bareel". Telkens deze hulppost bemand was werd dit buiten aangegeven door de gehesen Rode Kruisvlag. Eén jaar later werd er een tweede hulppost ingericht. Ditmaal wel op Merksemse bodem, namelijk in de lokalen van café "Aux Quatre Saisons", uitgebaat door de Rehse.

De gewone vergadering met de ambulanciers en ambulanciersters van de Merksemse afdeling werden elders gehouden. Aanvankelijk wenste de voorzitter dat dit iedere keer in een ander lokaal zou plaatsvinden, zodat hun activiteit wijd in de gemeente werd verspreid. Het bestuur besliste echter dat het wenselijk was in één en hetzelfde lokaal de vergaderingen te laten plaatsvinden. Het eerste lokaal was dan ook "café Onder den Toren". Na hier slechts zeven vergaderingen te hebben gehouden, moest uitgeweken worden naar andere oorden. Een zigeunerbestaan was begonnen.

De tocht van het Rode Kruis-Merksem voerde hen van café naar café, van het ene lokaal naar de andere zaal. In volgorde van belangrijkheid zijn dit: 'Eska, Victoria, Het Park, Festa, Kleinen Bareel, Astoria en Aux Quatre Saisons'. Het waren de moeilijke jaren van economische crisis van de jaren dertig.

Kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog trad dokter Timmermans aan als nieuwe voorzitter van de Merksemse afdeling van het Rode Kruis. Hij bracht hier onmiddellijk verandering in en vanaf dan zullen de vergaderingen bij hem thuis doorgang vinden.

Na de problemen die de werking van het Rode Kruis-Merksem teisterden, herneemt de gewone activiteit zich opnieuw in 1942. Het lokaal bevond zich in de Jaak De Boeckstraat. De vergaderingen en lessen vonden plaats in de zaal 'De Kring' terwijl een bergruimte voorhanden was in de stallingen van de reinigingsdienst, eveneens in de Jaak De Boeckstraat.

Vanaf 5 juli 1944 betreft het Rode Kruis haar eigen lokalen in een gebouw op de hoek van de Bredabaan en de Van Stralenlei. Men heeft deze lokalen gratis ter beschikking gekregen van de eigenaars met als opmerking dat het aanbod slechts geldig is tot vier maanden na het einde van de oorlog. Men zal er blijven tot aan het einde van het jaar 1947.

Opnieuw is de afdeling dakloos. Het zal duren tot in 1954 voordat er opnieuw een eigen lokaal ter beschikking staat, opnieuw in de Jaak De Boeckstraat maar nu in de vrijgekomen brandweerkazerne. Na omzwervingen via de parkvilla en het hof Terwangne betreft het Rode Kruis opnieuw een lokaal in de Jaak De Boeckstraat.

Ditmaal is het in het voormalige dodenhuisje van het voormalig Sint-Bartholomeusziekenhuis waar ze vanaf 1980 tot 1990 hun vaste stek vinden. Sindsdien is het Rode Kruis-Merksem gevestigd in de Sint-Bartholomeusstraat 79, maar ook hier kunnen ze niet blijven en reeds enkele jaren is het uitkijken naar een nieuw geschikt lokaal zodat de huidige sportschool opnieuw over al haar lokalen kan beschikken.

Lokaal van het Rode Kruis in november 1944 op de Bredabaan 586.

Henry de Witte met enkele ambulanciersters voor een mobiele hulppost uit 1932.

Parkvilla.

Hulp post.
Marie-Rose Havelaerts,
Van Herck Steven,
Willy Van Rilaer en
Inge Bastiaenssen.

De hedendaagse werking van het Rode Kruis Merksem

Doelstellingen.

Het Rode Kruis maakt via het Belgische Rode Kruis deel uit van de Internationale Rode Kruis en Rode Halvemaanbeweging. De doelstellingen van deze organisatie werden vastgelegd in 7 beginselen. Deze zijn:

- Menselijkheid is de drijfveer van alle handelen.
- Elke actie van het Rode Kruis is onpartijdig.
- Het Rode Kruis stelt zich steeds neutraal op.
- Het Rode Kruis staat op zijn onafhankelijkheid.
- Het Rode Kruis werkt op basis van vrijwillige inzet.
- Er is in elk land maar 1 Rode Kruis.
- De beweging is universeel.
- We helpen in rampomstandigheden.

Deze 7 beginselen zijn de basis van elke afdeling van het Rode Kruis, ook in Merksem.

Hulpdienst.

Eén van de basisopdrachten van het Rode Kruis is 'hulpverlenen', zowel aan slachtoffers van rampen als door het preventief hulpverlenen op plaatsen waar er een ongevalrisico bestaat. In Merksem zijn er een 50-tal actieve hulpdienstvrijwilligers. Deze vrijwilligers volgden verschillende opleidingen en dienen geregeld bijscholingen te volgen. Alle hulpverleners staan hiervoor hun uren vrije tijd gratis af, de organisatoren van de activiteiten betalen een kleine bijdrage die noodzakelijk is voor het onderhoud en de aanvulling van het materiaal. In Merksem kan je het Rode Kruis aan het werk zien op de verschillende sportmanifestaties, concerten, braderij, kermissen, Schaal Sels, opendeurdagen en tijdens de hele reeks van evenementen in het Sportpaleis.

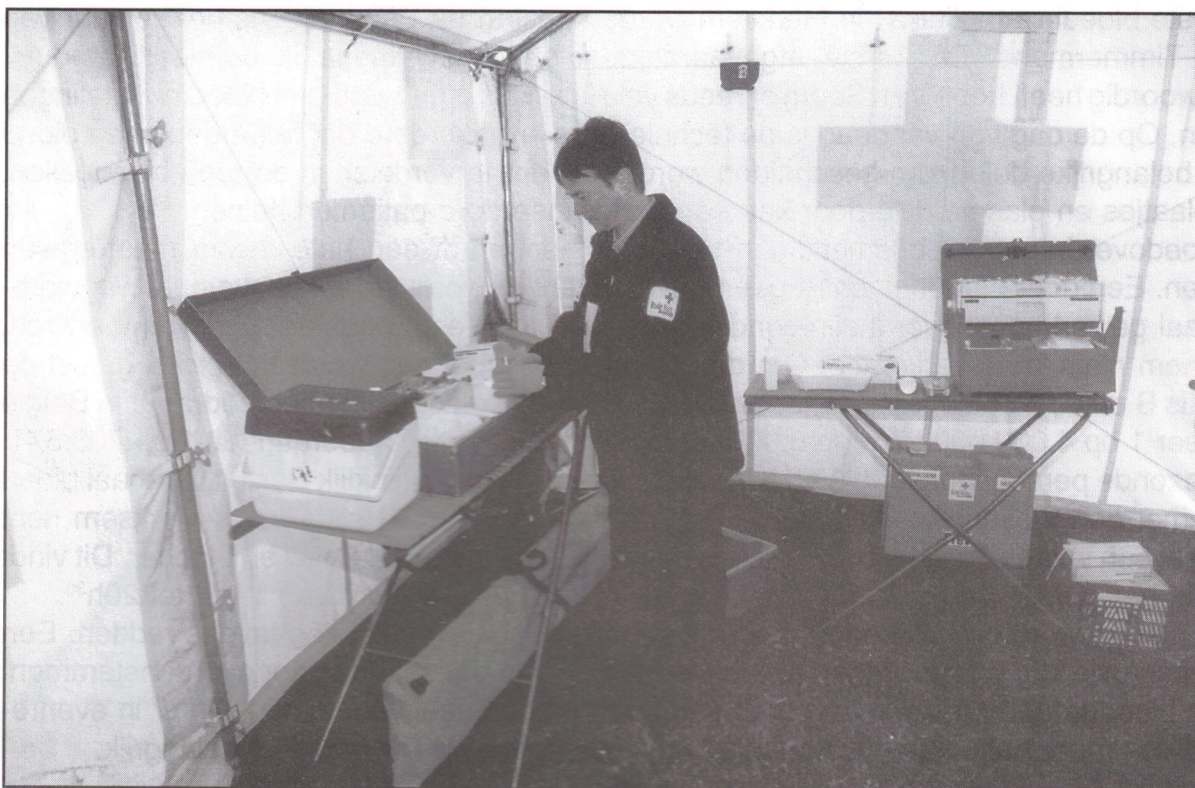
In 2001 presteerde de hulpdienst 7.464 manuren tijdens de 141 preventieve diensten in het district Merksem, en dit aantal blijft de laatste jaren in stijgende lijn gaan.

Alle hulpacties worden grondig voorbereid en er wordt rekening gehouden met alle mogelijke factoren (vb. de aard van het terrein, de weersomstandigheden enz.). Het aantal vrijwilligers dat wordt ingezet bij een preventieve hulpactie wordt bepaald door het Rode Kruis in overleg met de organisator. Ook in het kader van de officiële rampenplannen kan het Rode Kruis worden ingeschakeld. Waar nodig kan het Rode Kruis optreden als een aanvulling voor de hulpdiensten. Het Rode Kruis-Merksem beschikt over heel wat materiaal dat kan ingezet worden in rampomstandigheden (van dekens, verbandkoffers tot zuurstofflessen en tenten). De vrijwilligers kunnen worden ingezet voor verzorgende taken of voor de evacuatie van slachtoffers of betrokkenen, de psychologische opvang van de slachtoffers en hun familie enz. Iedereen die de leeftijd van 16 jaar bereikt heeft, kan na het volgen van de noodzakelijke opleidingen, deel uitmaken van de hulpdienst van het Rode Kruis.

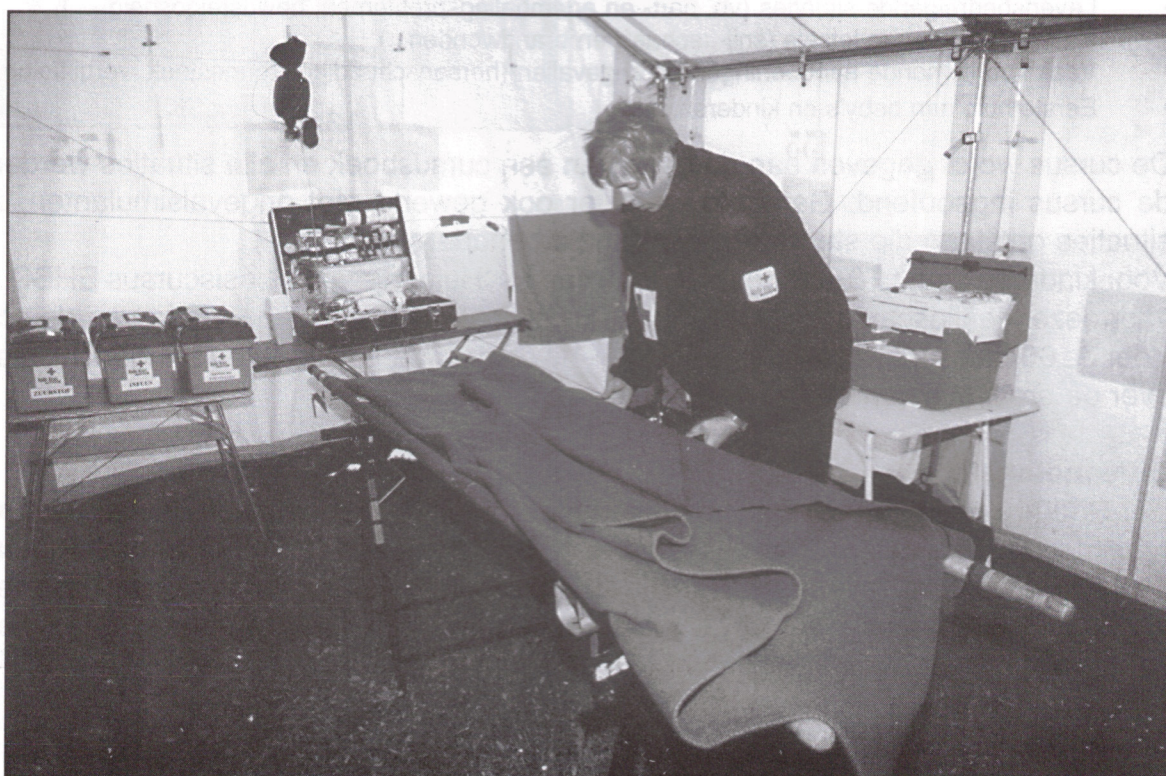
Bloedinzamelingen.

De Merksemse bloedgever kan vandaag gerust als symbool staan voor de ganse Rode Kruis-filosofie. Dankzij hen slaagt het Rode Kruis erin de behoefte aan bloed te dekken. Vanaf 1934 besliste het Rode Kruis van België om, in het kader van zijn dienst voor dringende hulpverlening, een eerste bloedtransfusiedienst op te richten.

Aanvankelijk gebeurde dit via, wat men noemt de rechtstreekse methode. Hierbij moeten zowel donor als patiënt aanwezig zijn bij de bloedtransfusie. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog heeft de toepassing van de onrechtstreekse methode, met behulp van een nieuw anti-stollingsmiddel, grote opgang gevonden.

2002. Hulp post.
Marie-Rose Havelaerts.

2002. Hulp post.
Inge Bastiaenssen.

De eerste bloedinzamelingen in Merksem worden gestart na WO II tijdens het bestuur van dokter Timmermans. De eerste afgevaardigde bloedinzamelingen is de heer Landuyt. Tegenwoordig heeft Irene Van Soom er reeds vele jaren als afgevaardigde bloedinzamelingen opzitten. Op de dag van vandaag is de techniek zo ver gevorderd dat het afgenomen bloed in drie belangrijke delen kan gescheiden worden, onder te verdelen in de rode bloedcellen, bloedplaatjes en plasma. Hierdoor kan één donor meerdere patiënten helpen.

Om bloedoverdraagbare besmettingen te voorkomen wordt een hele resem maatregelen getroffen. Een donor loopt eigenlijk geen gevaar want er wordt steeds met steriel wegwerpmateriaal gewerkt. Ook wordt zijn conditie door een aanwezige dokter degelijk onderzocht zodat hem niets kan overkomen. Om de patiënt te beschermen wordt het bloed getest op Hepatitis B en C, op aids, op syfilis, enz. De kans op een aids besmetting bedraagt in België ongeveer 1 op 4.000.000 tot 1 op 6.000.000 en voor Hepatitis C bedraagt dit 1 op 703.571. Elke gezonde persoon tussen 18 en 65 jaar mag jaarlijks bij Koninklijk Besluit viermaal bloed geven met een tussenperiode van telkens twee maanden. Het Rode Kruis-Merksem richt achtmaal een inzameling in telkens twee in de maanden januari, april, juli en oktober. Dit vindt plaats in het JOMA, Frans Adriaenssensstraat 123, 2170 Merksem van 17h³⁰ tot 20h³⁰.

Aarzel niet en word ook bloeddonor voor het Rode Kruis, uw inzet kan levens redden. Een bloedtransfusie kan pas doorgaan als de bloedgroep van patiënt en donor overeenstemmen. Van de bloedgroepen gekenmerkt door een hoog procentueel voorkomen zijn er in evenredigheid ook meer patiënten. Dus ongeacht uw bloedgroep is uw bloedgift belangrijk.

Leergangen.

Bij een ongeval zijn de eerste minuten van levensbelang. Het toepassen van een correcte en een gepaste eerste hulp kan levensbepalend zijn voor een slachtoffer. Het is dan ook belangrijk dat we in onze omgeving kunnen rekenen op mensen die de handen uit de mouwen kunnen steken en kunnen handelen met kennis van zaken.

Onder het motto 'Kijken helpt niet' organiseert het Rode Kruis Merksem jaarlijks de cursus 'Helper'. Deze cursus bevat 4 delen:

- Levensbedreigende situaties (vb. hart- en ademhalingsproblemen, bewusteloosheid, ...).
- Vaak voorkomende letsels (snij-, schaaf- en brandwonden...).
- Vaak voorkomende aandoeningen en ongevallen (hersenschudding, zonnesteek, vergiftiging ...).
- Eerste hulp aan baby's en kinderen.

De cursus wordt gegeven aan de hand van een cursusboek en alle situaties worden tijdens de cursus ingeoefend. Geregeld wordt er ook gewerkt met ongevalsimulanten, zodat er situaties ontstaan die sterk de werkelijkheid benaderen.

Voor kinderen vanaf 10 jaar bestaat er de cursus 'Helpertje', een basiscursus EHBO speciaal voor deze leeftijdscategorie. Deze cursus wordt georganiseerd op vraag van de scholen.

Voor de 60-plussers wordt er geregeld ook de cursus 'Vaste voet in huis' ingericht, die handelt over de preventie van ongevallen bij ouderen in de woning.

Uitleendienst.

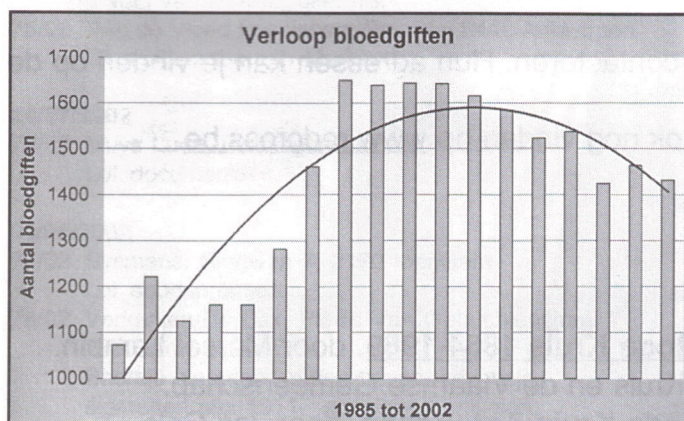
Het Rode Kruis-Merksem beschikt ook over een uitleendienst hulpmiddelen. Het materiaal (vb. krukken, rolstoelen) wordt uitgeleend op basis van een huurprijs en na het betalen van een waarborg. Met de huurgelden zorgen we voor het onderhoud en de aankoop van nieuw materiaal. Het materiaal dat wordt uitgeleend moet voldoen aan strenge normen die worden opgelegd door de hoofdzetel van het Rode Kruis-Vlaanderen.

Ziekenhuisbibliotheek.

In het RVT Sint-Bartholomeus en in het AZ Jan Palfijn organiseert het Rode Kruis-Merksem de ziekenhuisbibliotheek. Wekelijks gaan er enkele vrijwilligers op pad om aan de bewoners

Huldiging bloedgevers rode kruis Merksem 9 februari 2002

Onderricht eerste hulp te Merksem.

van het rusthuis of de patiënten van het ziekenhuis een boek en een bezoek te brengen. Tijdens het bezoekje wordt er tijd gemaakt voor een babbel of een luisterend oor. Een ziekenhuisbibliotheek beschikt over een groot aantal boeken in verschillende talen en genres, grote-letterboeken en over het gesproken boek. Geregeld worden de collecties aangevuld of gewijzigd.

De 14-daagse van het Rode Kruis.

Het Rode Kruis wordt uitgebouwd door vrijwilligers, maar hulpverleners kost natuurlijk geld. Elk jaar, einde april, komen de vrijwilligers van het Rode Kruis de straat op met zelfklevers. Voor de plaatselijke afdeling en de provinciale zetels van het Rode Kruis is deze 14-daagse zelfkleververkoop een belangrijke bron van inkomsten. De opbrengsten van deze actie worden integraal gebruikt voor:

- Het onderhoud en het aankopen van materiaal.
- De verzekering van vrijwilligers.
- Het opleiden van vrijwilligers.
- Investing in rollend materiaal, onderhoud en huur van gebouwen.

Meer info?

Voor meer info over het Rode Kruis Merksem ben je altijd welkom in onze lokalen (Sint-Bartholomeusstraat 79), op dinsdagavond van 20.00 - 22.00 u.

Je kunt ons ook bereiken via het telefoon- en faxnummer 03/644.09.85 of via e-mail rodekruis.merksem@antwerpen.be.

Je kunt ook de verschillende medewerkers contacteren. Hun adressen kan je vinden op de kaft van deze brochure.

Algemene info van het Rode Kruis kan je ook nog vinden op www.redcross.be

Werden geraadpleegd.

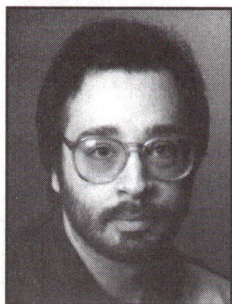
1. **Voor jou, door jou. Het Belgische Rode Kruis 1864-1989**, door Marcel Lambin. Uitgegeven door het Belgische Rode Kruis en de Vlaamse Gemeenschap.
2. **Mensen redden Mensen. 120 jaar Rode Kruis Antwerpen**, door Jos Cels.
3. **50 jaar geleden... maar niet vergeten. Merksem 1940-1945**, uitgegeven door de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem.
4. **Merksemse Nostalgie in Prentkaarten**, uitgegeven door de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem.
5. **Merxem Voorheen en Nu**, Gedenkboek der eeuwfeesten van de Koninklijke Harmonie Sint-Bartholomeus 1826-1926.
6. **Tijdsbeeld 79-80**, onuitgegeven manuscript door Leon Cornette.
7. **Fort van Merksem**, brochure uitgegeven door de stad Antwerpen.

Bronnen.

1. Documentatiecentrum, Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem.
2. Archief van het Rode Kruis afdeling Merksem.
3. Archief van het Rode Kruis van Vlaanderen.

Interviews.

1. Hannes Willy, Brasschaat 19 oktober 2002.
2. Meyer Renaat, Merksem 24 oktober 2002.
3. Timmermans Paul, Pulle 28 oktober 2002.

Giften

15/07/2002

- 71/02 Van Hoof, Bredabaan 545, 2170 Merksem
1 bundel documenten over de restauratie van Bouckenborg.

17/07/2002

- 72/02 Verhoeven Gustaaf, De Meers 21, 2170 Merksem
Bronzen Christusbeeld van het graf van EH Bamps
pastoor OLV van Smarten

24/07/2002

- 73/02 De Meulder Alfons, Lambrechtshoekenlaan 212
2 muziekbrochures, 1 handboekje planten,
1 gebedsboekje, 5 doodsprentjes en 1 bidprentje.
74/02 Fontijn Pieter, Borrewaterstraat 151, 2170 Merksem
1 vlag van Duiveltjeskermis.
75/02 Van de Vloed Luc Johan, Belgiëlei 84/8, Antwerpen
20 postkaarten van Merksem.

24/07/2002

- 76/02 Muys Ludo, Flamingodreef 18, Wuustwezel
Lot documentatie.

03/08/2002

- 77/02 Sysmans, Ringlaan 7, 2170 Merksem
Lot doodsprentjes.
78/02 Verkerken-De Bax, Pierre Van Gehuchtenstraat 7,
2030 Antwerpen
Sacrale sieraden, oude munten, serviesje,
sigaretten etui 1911, speelgoed artikelen,
tinnen pot, sigaren knipper.

08/08/2002

- 79/02 De Brucker Louis, Eeckbergstraat 5,
9170 Sint-Gillis-Waas.
Onuitgegeven manuscript van eigen hand
"Ik was negen in veertig".

14/08/2002

- 80/02 Tack Wilfried, Lambrechtshoekenlaan 110
Illustraties over koninklijke familie, 1 flessenopener,
2 messen, 10 kleine koffielepeltjes, 1 schoolpas,
glaswerk, 10 tafelkleedjes.
81/02 Muys Ludo, Flamingodreef 18, Wuustwezel
1 lot documentatie.

21/08/2002

- 82/02 Breechemans, dr. M. Timmermanslaan 85
Ledenboekje pensioenmaatschappij,
kaart van krijgsgévangene.
83/02 Herremans Guido, Lambrechtshoekenlaan 110
2 wandelstokken.
84/02 Wieleman, Annuntiatenstraat 57, 2170 Merksem
Een thermometer wasserij Rapid.

25/08/2002

- 85/02 Geudens, Bredabaan 574, 2170 Merksem
1 scheermachine 'Vallet',
8 raamprocessievlaggen 1950.
86/02 Grauwen Maria, Molenlei, 2170 Merksem
4 missalen, 1 sikkkel.

28/08/2002

- 87/02 Vergauwen, Paasbloemstraat 2, 2170 Merksem
1 hondenpenning, 13 boeken, 1 houten kruis,
14 doeken, allerhande kerkmateriaal.
88/02 Herremans Guido, Lambrechtshoekenlaan 110
4 communieprentjes, 1 landkaart, postkaarten.
89/02 Snoeckx, Groenendaallaan 49/8, 2170 Merksem
Leesboeken en juwelen.

31/08/2002

- 90/02 Mevrouw Bastiaenssens, Bordink 41, 2170 Merksem
Tall Miss Jane, Jacquet prentjes.
91/02 Fontijn Pieter, Borrewaterstraat 151, 2170 Merksem
Lot documenten betreffende 'De Wolmolen'.

01/09/2002

- 92/02 Tubex Denis, Pastoor Campensstraat 41
1 broodzak uit WO II.
93/02 Gullikers, Nieuwdreef 127, 2170 Merksem
Een scheermachine, twee fototoestellen en
één flitslamp.

04/09/2002

- 94/02 Somers Lia, Ganzemate 24, 2170 Merksem
2 tekeningen en 1 fietsplaat.
95/02 Coenen Honoré, Terlindenhofstraat, 2170 Merksem
Foto Scheldebocht.
96/02 Herremans-Tack, Lambrechtshoekenlaan 110
Wandelstok, luchtfoto, boek 'Albertkanaal',
atlas van België 1936, balpen, draperiën.
97/02 Bervoets, Pesthofstraat 57, 2060 Antwerpen
Gedenkboek 'Willem Eeckealers', het Huisgezin 1922
en 1925, toeristische recreatieve van Vlaanderen.

07/09/2002

- 98/02 Smet Werner, Frans Adriaenssensstraat 110
Fietsplaat 1926.

11/09/2002

- 99/02 Gevers Ferdinand, 2170 Merksem
4 grote dozen A3 papier.
100/02 Remacle, Lupinestraat 2, 2170 Merksem
1 gamel, 3 buisjes voor aansteker met borstel,
14 fietsplaten Belgisch leger.
101/02 Van Grootel, Emmanuel Rollierstraat 10
2 filmcamera's in de draagtas, 2 fototoestellen,
1 flitslamp, 1 plakpers, 1 titelapparaat.
102/02 Van Gelder Louis, Trompetvogelstraat 100
2 kantkloskussens met onderstel, prentjes van
Jacques, set fietsherstelgerief, noveenboekjes,
affiches 'Welvaart'.

18/09/2002

- 103/02 Herremans Guido, Lambrechtshoekenlaan 110
Boek 'de brooddraagster',
juridisch verkeersinfo clio-uitgave.
104/02 Van Tichelen Tom, Sint-Bartholomeusstraat 63
1 Deltas spreekwoordenboek, 2 soirée handtassen.

Van de Vloed Luc
Conservator

Jaarindex 2002

Aflevering 117 maart 2002

Voorwoord

In memoriam Maarten Moeskops

De lange benen van jonker Thyman van Ursel

Geweldige ontplofing van oorlogsmunitie te Merksem

De muntgeschiedenis in onze gewesten van de Romeinse tijd tot op heden

Heraldiek rond het kerkelijk beheer van het feodale Merksem

Brandramp Sint-Lambertuskerk-Dam

Ons districtshuis

Kamp van Harderwijk

Ken uw gemeente

Giften

de Kinderen Ronny

de Kinderen Ronny

Lambrechts Hugo

Simoens William

Janssens Benny

Goolenaerts Jos

Simoens William

de Kinderen Ronny

Driesen Hugo

Van Loock Rik

Van de Vloed Luc

Aflevering 118 juni 2002

Voorwoord

Erfgoedweekend 20 & 21 april 2002

De muntgeschiedenis in onze gewesten van de Romeinse tijd tot op heden

De Drie Snellen op Dambrugge

De autostrade rond Merksem

Levensloop van de heer Emile Draps

Medewerking gevraagd

Merksemse watersneden in historisch perspectief

Wijn- en bierbevindingen te Merksem

De beeldenstorm raasde ook door Merksem

Ken uw gemeente

Giften

de Kinderen Ronny

de Kinderen Ronny

Janssens Benny

Lambrechts Hugo

de Kinderen Ronny

Simoens William

de Kinderen Ronny

Van Tichelen Tom

Lambrechts Hugo

Driesen Hugo

Van Loock Rik

Van de Vloed Luc

Aflevering 119 september 2002

Voorwoord

De muntgeschiedenis in onze gewesten van de Romeinse tijd tot op heden

Kermistoonstelling 2002

Wateroverlast te Merksem

De legers te Merksem in 1623

De cinema. Van foortent tot de eerste echte cinépalace

Een muzikale Cater

Ken uw gemeente

Giften

de Kinderen Ronny

Janssens Benny

Van de Vloed Luc

de Kinderen Ronny

Lambrechts Hugo

Simoens William

de Kinderen Ronny

Van Loock Rik

Van de Vloed Luc

Aflevering 120 december 2002

Voorwoord

De geschiedenis van het Rode Kruis-Merksem

Giften

Ken uw gemeente

Jaarindex 2002

de Kinderen Ronny

de Kinderen Ronny

Van de Vloed Luc

Van Loock Rik

Smits Rob

**De Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem zoekt in samenwerking met
de Erfgoedcel Antwerpen**

contact met oud-Polderdorpbewoners

om de geschiedenis van Oosterweel, Wilmarsdonk, Oorderen en Lillo
te inventariseren.

Colofon

Auteur:	de Kinderen Ronny
Lay-out:	Smits Rob
Taaladvies:	Smits An
Medewerking:	Detloff Bruno Hannes Willy Lambrechts - Augustijns Hugo Meyer Renaat Timmermans Paul Van Audenrode Staf Van Soom Irene Verwimp Jos
Foto's:	Rode Kruis-Vlaanderen Rode Kruis-Merksem Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem de Kinderen Ronny Hannes Willy Luyckx Jef Meyer Renaat Van de Vloed Luc Johan

Foto achterzijde omslag:

Titelblad van het tijdschrift: mei 1945 tot januari 1948.

Foto Renaat Meyer.

WIJ DIENEN!

ROODE KRUIS VAN BELGIE
AFDEELING: MERKSEM

HERMEX